1-7

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona – Prečišćen tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 7/10 i 3/23), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 84. sjednici, održanoj dana 05.06.2025. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2024. godini.

II.

Zaključak sa Informacijom iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-31-11405 /25
Datum, 05.06.2025. godine
Zenica

PREMIJER
Nevar Hivić

DOSTAVLJENO:
1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

I N F O R M A C I J A

o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2024. godini

Zenica, maj 2025. godine

S A D R Ž A J:

1. UVOD 3
2. DJELATNOST I ZAKONSKA REGULATIVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI 4
3. OBLAST SOCIJALNE ZAŠTITE 6
3.1. Prava iz socijalne zaštite 6
3.1.1. Stalna novčana pomoć 6
3.1.2. Privremena i jednokratna novčana pomoć 8
3.1.3. Pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja 9
3.1.4. Osposobljavanje za samostalan život i rad 9
3.1.5. Smještaj u hraniteljsku porodicu 11
3.1.6.Smještaj u ustanove socijalne zaštite 13
3.1.7. Kućna njega i pomoć u kući 21
3.2. Osvrt na primjenu Federalnog Zakona u odnosu na ostvarivanje prava lica sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona 21
4. OBLAST ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA 22
5. OBLAST ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM 26
5.1. Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odustvuje sa posla za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta 26
5.2. Zaštita porodilja koje nisu u radnom odnosu 29
5.3. Pravo na dodatka za djecu i mlade sa invaliditetom 31
6. OSTALI OBLICI SOCIJALNE ZAŠTITE I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM 33
6.1. Sufinansiranje „Sigurne kuće“ prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici na područja gradova/općina Zeničko-dobojskog kantona 33
6.2. Pomoć za javne-humanitarne kuhinje 34
6.3. Pomoć za potrebe i intervencije socijalno zaštitnog karaktera 35
6.4. Zdravstvena zaštita 36
6.5. Podrška nevladinim organizacijama i drugim pravnim licima 37
6.6. Obilježavanje „Dječije nedjelje“ 39
6.7. Druga prava socijalne zaštite koje se finansiraju iz budžeta gradova/općina iz Zeničko-dobojskog kantona 39
7. NADZOR NAD STRUČNIM RADOM I UTROŠKOM BUDŽETSKIH SREDSTAVA 39
8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA 40
8.1. Preporuke za djelovanje 43

1. UVOD

U skladu sa programom rada Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: *Ministarstvo*), Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2025. godinu, predviđena je izrada dokumenta Informacija o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2024. godini (u daljem tekstu: *Informacija*).

Informacija ukazuje na stanje u oblastima socijalne zaštite, zaštite osoba sa invaliditetom, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini sa analitičkim osvrtom na: primjenu kantonalnih propisa, reformske procese, usluge, podršku lokalnih zajednica, status i broj korisnika, finansijske pokazatelje, te ostvarene rezultate i aktivnosti u navedenim oblastima. Također, ukazuje na veću svijesti o značaju i djelovanju u navedenim oblastima te potrebe za unapređenje uslova za pravovremenu, svrsishodnu i odgovarajuću zaštitu u građana[1] u stanju socijalne potrebe ili u riziku.

U oblasti socijalne zaštite, osnovne aktivnosti su usmjeravane ka primjeni Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 13/07, 13/11, 3/15, 2/16, 16/22 i 8/24 – u daljem tekstu: Kantonalni zakon) i iniciranju mjera socijalno-zaštitnog karaktera za osobe koje su u stanju socijalne potrebe, odnosno unapređenju i ostvarivanju prava iz socijalne zaštite, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodice sa djecom, unapređenju saradnje i korespodencije sa relevantnim ustanovama i institucijama na svim nivoima vlasti, te izradi popisa i podzakonskih akata kako bi se osigurala njihova kvalitetnija primjena u praksi.

U fokusu Ministarstva je unapređenje prava i usluga u sistemu socijalne zaštite na kantonalnom i federalnom nivou, zatim pružanje podrške centrima za socijalni rad i nevladinim organizacijama kako bi se unaprijedila prevencija i otklanjanje ili umanjenje stanja socijalne potrebe pojedinaca i porodice, te njihova inkluzija i integracija u zajednicu. Nastojanja su i da se obezbjedi ujednačen pristup pravima i uslugama na principu socijalne ugroženosti stanovništva, odnosno pomoći najranjivijim grupama kako bi lakše prebrodili rizike ili periode krize, prevenirali siromaštvo i druge negativne utjecaje kriznih stanja i perioda, a kojima su izložena posebno djecu, starije osobe, osobe sa invaliditetom i druge ranjive kategorije. Stim u vezi, nastojanja su da se u proces podrške i pomoći socijalno ugroženim pojedincima i porodicama osigura i adekvatna podršku svih nivoa vlasti kao i podršku drugih oblasti društvenog djelovanja, prije svega zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja, sigurnosti i pravosuđa.

Za izradu Informacije, korišteni su podaci i informacije iz relevantnih dokumenata Ministarstva (izvještaja, analiza, evidencija, trebovanja i drugih akata), elektronske baze SOTAC, centara za socijalni rad/nadležnih općinskih službi socijalne zaštite, drugih ustanova socijalne zaštite, te programskih/projektnih aktivnosti organizacija civilnog društva na području Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: Kanton).

U nastavku dajemo osvrt na dostignute rezultate, okvir djelovanja Ministarstva i drugih relevantnih sudionika u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.

[1] ***Napomena:*** *Izrazi napisani samo u muškom rodu odnose se podjednako na muški i ženski rod.*

2. DJELATNOST I ZAKONSKA REGULATIVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI

Socijalna zaštita je definisana u Kantonalnom zakonu kao organizovana djelatnost u Federaciji BiH, Kantonu i gradu/općini, koja je usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica koji se nalaze u stanju socijalne potrebe. Djelatnost socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, obavljaju ustanove socijalne zaštite i općinske službe za upravu, tako da se na području Kantona ista provodi putem resornog Ministarstva i prvostepenih organa, to jeste 10 (deset) centara za socijalni rad i dvije općinske službe Usora i Doboj Jug, koje su nadležne za obavljanje poslova socijalne zaštite. Pored navedenih ustanova u 2024. godini, na području Zeničko-dobojskog kanton su djelovale i dvije ustanove za smeštaj djece bez roditeljskog staranja, jedna ustanova za dnevno zbrinjavanje djece i odraslih osoba sa invaliditetom, jedna za stanovanje osoba s invaliditetom u zajednici uz podršku, dvije javne ustanove i četiri privatne ustanove za smještaj starijih osoba (osoba treće životne dobi).

Ovu djelatnost u skladu s Kantonalnim zakono mogu obavljati i humanitarne organizacije, udruženja, vjerske zajednice i organizacije, kao i da gradovi/općine shodno mogućnostima i obavezama dodatnog djelovanja na prevenciji stanja socijalne potrebe, odnosno proširivanja obima i sadržaja prava iz oblasti socijalne zaštite.

Uz primjenu načela humanizma, solidarnosti i građanskog morala, socijalna zaštita porodice i njenih članova i građana pojedinaca ostvaruje se otkrivanjem i umanjenjem, odnosno otklanjanjem posljedica i uzroka koji dovode do stanja socijalne potrebe, na osnovu pruženih usluga, podrške i sticanjem određenih prava iz ove oblasti. Socijalnom potrebom smatra se trajno ili privremeno stanje u kome se nađe građanin ili njegova porodica bez svoje krivice, prouzrokovane usljed ratnih događaja, elementarnih nesreća, općih ekonomskih kriza ili psihofizičkog stanja pojedinca, koje ne mogu otkloniti ili ublažiti bez pomoći uže ili šire društvene zajednice.

Kantonalni zakon osigurava jednakost u pristupu i uživanju predmetnih prava, te zabranjuje bilo koji oblik diskriminacije, po bilo kojem osnovu, kao što je rasa, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno prijeklo, imovina, rođenje ili drugi status. Također, na osnovu ratifikovanih konvencija, socijalna zaštita se ostvaruje u najboljem interesu djeteta ili odrasle osobe.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, lica i porodice putem nadležnih centara za socijalni rad i nadležnih općinskih službi Usora i Doboj Jug (u daljem tekstu: *centri/službe*) mogu ostvariti osnovna prava navedena u Tabeli br. 1:

Tabela br. 1

Prava iz socijalne zaštite:	1. Novčana i druga materijalna pomoć	a) Stalna novčana pomoć
		b) Jednokratna ili privremena pomoć,
		c) Pomoć u naturi i druga pomoć
	2. Refundacija troškova medicinskog vještačenja u prvom stepenu	
	3. Osposobljavanje za život i rad	
	4. Smještaj u hraniteljsku porodicu	
	5. Smještaj u ustanove socijalne zaštite	
	6. Privremeni smještaj i zbrinjavanje u Sigurnoj kući	
Prava civilnih žrtava rata:	7. Lična invalidnina ili mjesečno lično novčano primanje	
	8. Dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica	
	9. Ortopedski dodatak	
	10. Porodična invalidnina	

Prava porodice sa djecom:	11.Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta
	12.Novčanu pomoć ženi-majci koja nije u radnom odnosu
Pravo na zdravstvenu zaštitu	
Usluge socijalnog i drugog stručnog rada	

Ovo ministarstvo vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom, strategijama, akcionim planovima, programom rada Vlade Zeničko-dobojskog kantona i drugim aktima iz nadležnosti Kantona.

S ciljem adekvatne primjene Kantonalnog zakona u oblasti socijalne zaštite, Ministarstvo je tokom 2024. godine, donijelo sljedeće podzakonske akte:

- Uputstvo o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-30-2600-1 od 14.03.2024. godine i broj: 09-30-2600-3 od 25.07.2024. godine;
- Pravilnik o utvrđivanju kriterija za ocjenu i bodovanje prijava za rad javnih kuhinja koje sefinansiraju/sufinansiraju iz sredstava Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predviđenih za 2024. godinu (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 5/24);
- Pravilnik o utvrđivanju kriterija za ocjenu i bodovanje programa rada/projekata nevladinih organizacija koji se finansiraju/sufinansiraju iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predviđenih za 2024. godinu (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 6/24);
- Uputstvo o postupku i načinu isplate naknade plaće radniku za vrijeme odsustva s posla radi trudnoće,porođaja i njege djeteta koja se refundira poslodavcu na području Zeničko-dobojskog kantona (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 13/24);
- Uputstvo o načinu ostvarivanja prava na pokriće troškova dženaze/sahrane po osnovu smrti civilne žrtve rata i člana uže porodice civilne žrtve rata (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 13/24);
- Pravilnik za odabir projekata posvećenih obilježavanju značajnih datuma iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, koje će se sufinansirati iz sredstava Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predviđenih za 2024. godinu (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 14/24);
- Pravilnik za bodovanje, ocjenu i odabir programa posvećenog obilježavanju dana „Dječija nedjelja“ iz sredstava Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predviđenih za 2024. godinu (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 14/24);
- Uputstvo o postupku i načinu isplate naknade plaće radniku za vrijeme odsustva s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta koja se refundira poslodavcu (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 14/24);
- Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na dodjelu budžetskih sredstava namijenjenih za gradnju novih objekata i pomoć za obnovu i uređenje centara za socijalni rad na području Zeničko-dobojskog kantona (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 22/24).

U okviru studijsko-analitičkih i stručno operativnih poslova, na prijedlog ovog ministarstva Vlada je prihvatila sljedeće dokumente i to:

- Informaciju o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom u 2023. godini;
- Izvještaj o radu Javne ustanove „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu;
- Izvještaj o radu Javne ustanove Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu;

- Ispred Ministarstva je upućen prijedlog Zakon o izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom koje je donijela Skupština Zeničko-dobojskog kantona (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 14/24). Zatim su data tri mišljenja na federalne propise kako slijedi:
- Prednacrt Zakona o djelatnosti psihologa u Federacije BiH;
- Nacrtu Zakona o jedinstvenim načelima i materijalnoj podršci lica sa invaliditetom;
- Nacrtu Zakona o socijalnim uslugama u federaciji bosne i hercegovine.

Ovo ministarstvo je kontinuirano učestvovalo u reformskim procesima u predmetnim oblastima u saradnji sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo) i drugim institucijama sa višeg nivoa vlasti, međunarodnim i drugim organizacijama kao i ustanovama/institucijama i nevladinim organizacijama sa područja Zeničko-dobojskog kantona u izradi nove zakonske regulative, te sudjelovalo u izradi strateških, analitičkih i drugih planskih dokumenata u Federaciji BiH.

3. OBLAST SOCIJALNE ZAŠTITE

3.1. Prava iz socijalne zaštite

3.1.1. Stalna novčana pomoć

Prema Kantonalnom zakonu, pravo na stalnu novčanu pomoć mogu ostvariti lica koja su nesposobna za rad, odnosno spriječena u ostvarivanju prava na rad, koja nemaju dovoljno prihoda za izdržavanje i koja nemaju članova porodice niti srodnike koji su po zakonu obavezni da ih izdržavaju ili ako ih imaju da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja. Sredstva za stalnu novčanu pomoć obezbjeđuju se i finansiraju u obimu 60% potrebnih sredstava iz Budžeta Kantona, a 40% iz Budžeta gradova/općina.

Pravo na stalnu novčanu pomoć u 2024. godini ostvarilo je 859 korisnik, a iz Budžeta Kantona izdvojena su sredstva u iznosu od 1.163.678,69 KM. Upoređivanjem stanja sa podacima iz 2023. godine, kada je ovo pravo ostvarivalo 891 korisnika, a iz Budžeta Kantona utrošeno 1.095.529,40 KM, možemo konstatovati da je tokom 2024. godine došlo do smanjenja za 31 korisnika prava, odnosno do manjeg izdvajanja finansijskih sredstava za 68.149,29 KM ili 6,22%.

Više uporednih informacija o broju korisnika pomoći je dato u dijagramima br. 1 .

Dijagram br. 1

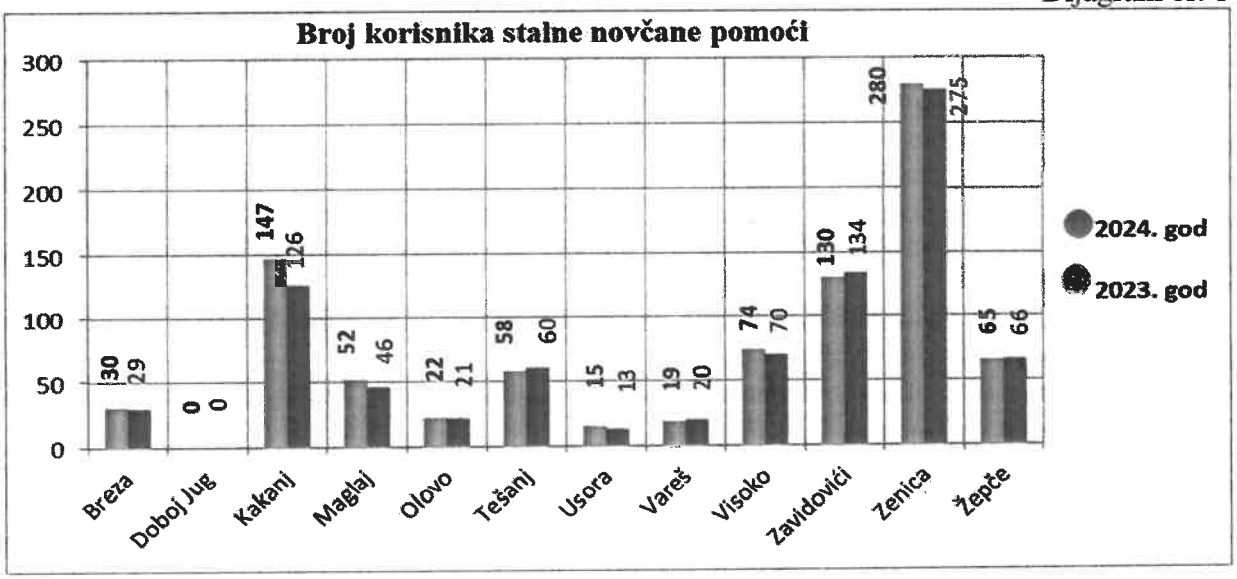

U dijagramima su prikazani brojčani pokazatelji o broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, kao i utrošak dijela 60% finansijskih sredstava koja su isplaćena samo iz Budžeta Kantona. Ukupni podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, predočeni su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

Dijagram br. 2

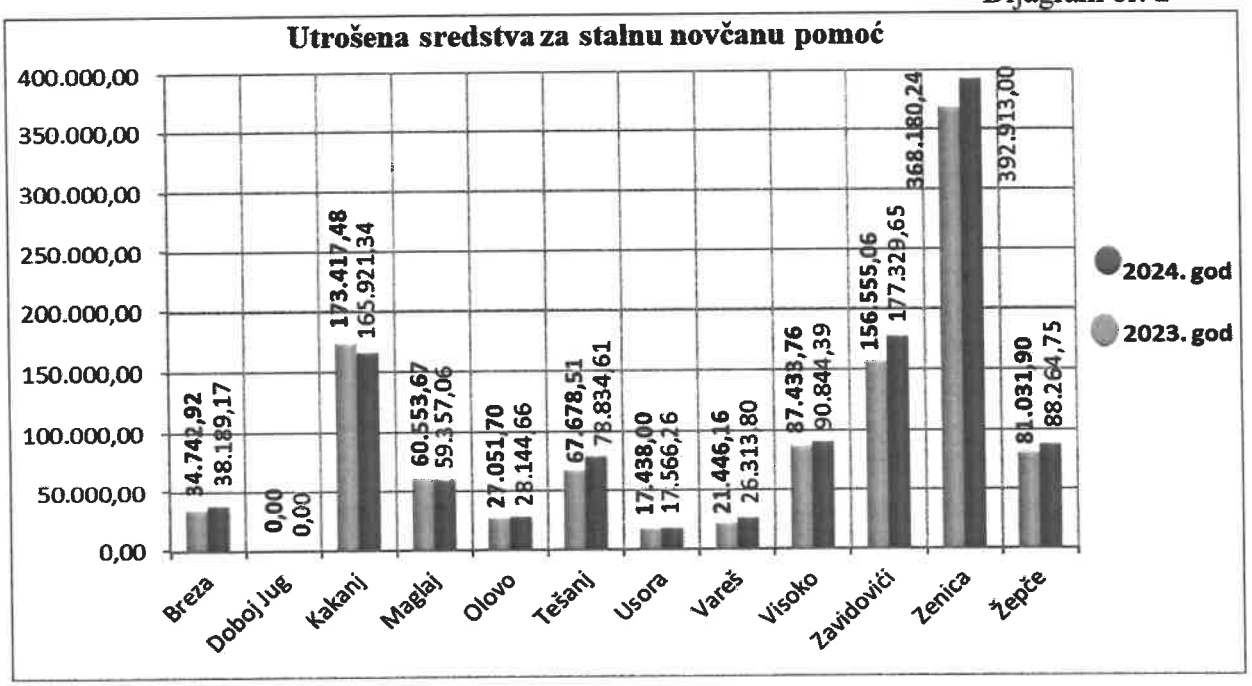

Kantonalnim zakonom je propisano da se jednom godišnje vrši usklađivanje novčanih pomoći ukoliko nisu fiksno utvrđene, sa utvrđenim iznosom prosječne plaće Kantona iz prethodne godine (u daljem tekstu: *prosječna plaća*). S tim u vezi Ministarstvo je uskladilo izose i donijelo Uputstvo o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-30-2600-1 od 14.03.2024. godine, koje se primjenjivalo od 01.03.2024. godine.

Za 2024. godinu, naknade i pomoći su isplaćivane prema prosječnoj plaći Kantona u iznosu 1.076,00 KM, što je uticalo na neznatno uvećanje svih naknada i pomoći, s obzirom da su u 2023. godini ove naknade i pomoći utvrđivane prema prosječnoj plaći Kantona u iznosu 962,00 KM.

Iznosi uvećanja stalne novčane pomoći su prikazani u Tabeli br. 2.

Tabela br. 2

Brojna struktura porodice	Ukupna visina stalne novčane pomoći		Učešće Kantona u iznosu od 60%		Učešće Grada/Općina u iznosu od 40%	
	2023.	2024.	2023.	2024.	2023.	2024.
Jednočlano i dvočlano domaćinstvo	163,54	182,92	98,12	109,75	65,42	73,17
Tročlano domaćinstvo	179,89	201,21	107,93	120,73	71,96	80,48
Četveročlano domaćinstvo	197,88	221,33	118,73	132,80	79,15	88,53
Petočlano domaćinstvo	217,67	243,46	130,60	146,08	87,07	97,38
Šestočlano i veće domaćinstvo	221,26	247,48	132,76	148,49	88,50	98,99

Na području Zeničko-dobojskog kantona, lokalne zajednice su obavezne da finansiraju 40% naknade prava na stalnu novčanu pomoć i shodno mogućnostima mogu da propišu dodatna, proširena prava i povoljnije uslove za ostvarivanje ovog prava. Prema izvještajima centara/službi, a u skladu sa odlukama lokalnih zajednica: Grada Zenice i Općine Usora, tokom 2024. godine su pod povoljnijim uslovima finansirale pravo na stalnu novčanu pomoć. U gradu

Zenica tokom 2024. godine, ovo pravo ostvarilo je u prosjeku 84 korisnika u iznosima pomoći od 163,54 KM do 221,26 KM i za to je ukupno utrošeno 210 361,13 KM, dok je u općini Usora ovo pravo ostvarilo 5 korisnika u iznosima pomoći od 100,00 KM i u ove svrhe ukupno utrošeno 6.000,00 KM.

Druga dodatna prava na pomoći ili subvencije imali su korisnici stalne novčane pomoći u:

- Grad Zenica – dodjeljeno je 211 prehrambenih paketa za socijalno ugrožena lica,
- Općini Tešanj – za nabavku ogrijeva socijalno ugroženih lica finansirala je za 64 porodica (pojedinačni iznos 625,00), što je ukupno finansirano u iznosu 40.000,00 KM.

Pored dodatnih prava, u skladu sa Kantonalnim zakonom svi gradovi/općine finansiraju troškove dženaze/sahrane ili ukopa za korisnike stalne novčane pomoći.

Također, na osnovu tačke II Odluke Vlade Federacije BiH o subvencioniranju potrošnje električne energije, broj: 754/2011 od 19.07.2011. godine, svi korisnici stalne novčane pomoći sa područja Zeničko-dobojskog kantona ostvaruju pravo na subvenciju električne energije iz Budžeta Federacije BiH.

3.1.2. Privremena i jednokratna novčana pomoć

Privremena i jednokratna novčana pomoć priznaje se licima ili porodicama koje se nađu u stanju socijalne potrebe usljed okolnosti propisanih Kantonalnim zakonom. Lica i porodice mogu ostvariti prava na ovu materijalnu pomoć ukoliko im prihodi u domaćinstvu ne prelaze iznos minimalne penzije, odnosno ako u domaćinstvu sa većim primanjima mjesečni prihodi po članu domaćinstva ne prelaze iznos od 15% prosječne plaće Kantona. Odobravanjem navedenih pomoći postižu se pozitivni efekti, jer se u skladu sa načelima blagovremenosti i efikasnosti ublažavaju, prevazilaze ili otklanjaju stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, odnosno centri/službe putem stručnih timova procjenjuju i nastoje preventivno djelovati na funkcionisanje i ublažavanje stanja socijalne potrebe pojedinaca i porodica u lokalnoj zajednici. U 2024. godini, sredstva za privremene i jednokratne novčane pomoći su odobrena Odlukom Vlade Kantona, broj: 02-11-3093/24 od 16.02.2024. godine, u ukupnom iznosu od 250.000,00 KM, to jeste u iznosu kao i za 2023. godinu. Sredstva su odobrena svim centrima/službama koje su na osnovu podnesenih zahtjeva i procjena stručnih timova u centrima/službama provodili postupak odobravanja predmetnih pomoći. Sumirani podaci iz centara/službi o broju korisnika privremene i jednokratne pomoći pokazuju da je pomoć u 2024. godini ostvarilo 1.195 korisnik. Upoređivanjem podataka iz izvještaja o namjenskom utrošku sredstava, sa podacima iz 2023. godine kada je predmetno pravo ostvarilo 1.351 korisnika, možemo konstatovati da je pravo na privremenu i jednokratnu pomoć ostvarilo manje 156 korisnika. Također je utrošeno manje za 7.896,00 KM ili 3,26%, jer nadležna općinska služba socijalne zaštite Doboj Jug nije utrošila ova sredstva i izvršila je povrat istih u Budžet Zeničko-dobojskog kantona.

Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Kantona, predočeni su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

Prema dostavljenim podacima, a u skladu sa gradskim/općinskim odlukama putem centara/službi za korisnike privremene i jednokratne novčane pomoći u 2024. godini, dodatna sredstva su izdvojile lokalne zajednice, i to, kako slijedi:

- Općina Tešanj - finansirala je jednokratne novčane pomoći u iznosima većim od 90,00 KM za 1.100 socijalno ugroženih osoba i u ove svrhe utrošila 100.000,00 KM, zatim jednokratne novčane pomoći od 400,00 KM do 1.000,00 KM za 48 djece sa težim oboljenjima za što je utrošila 45.000,00 KM, odnosno sveukupno je utrošeno 145.000,00 KM;

- Općina Doboj Jug – finansirala je jednokratne novčane i druge materijalne pomoći licima u stanju socijalne potrebe za 36 korisnik u iznosu od 200,00 do 600,00 KM, te je u ove namjene ukupno isplaćeno 4.000,00 KM. Zatim, finansirala jednokratna sredstav za 14 pomoć troškove liječenja kao posljedica težih oboljenja u iznosu do 3.000,00 KM, i za ove svrhe je ukupno izdvojeno 7.800,00 KM;
- Općina Breza – finansirala je jednokratne novčane pomoći u iznosu od 100,00 do 400,00 KM za 306 korisnika, to jeste lica u stanju socijalne potrebe, višečlana domaćinstva sa minimalnim prihodima, osobe oboljelu od karcinoma, djecu sa poteškoćama u razvoju, penzionere do minimalne penzije, djecu oboljelu od dijabetesa TIP-1, te je u ove svrhe isplaćeno 36.340,00 KM.
- Općina Olovo – finansirala je jednokratne novčane pomoći za 163 lica u stanju socijalne potrebe, kojima su isplaćivane pomoći od 100,00 KM do 2.000,00 KM, te je isplaćeno ukupno 38.685,00 KM;
- Grad Zenica – pravo na jednokratnu novčanu pomoć za socijalno ugrožena lica i porodice ostvarilo je 211 korisnika, kojima je ukupno isplaćeno 65.900,00 KM;
- Grad Visoko – pravo na jednokratnu novčanu pomoć za lica koja se nađu u stanju socijalne potrebe, u slučaju bolesti, skupocijeni lijekovi, iznenadni nesretni slučajevi ostvarilo je 214 korisnika, u iznosu od 100,00KM do 400,00 KM, i ukupno je isplaćeno 51.245,00 KM. Zatim, novčanu pomoć u iznosu do 500,00 KM za 74 djece sa teškoćama u razvoju i invaliditetom, za što je ukupno je isplaćeno 33.500,00 KM;
- Općina Vareš – finansirala je jednokratne novčane pomoći u iznosu od 50 do 200,00 KM za 43 lica i porodice u stanju socijalne potrebe, kojima je usljed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite, te u ove svrhe ukupno izdvojila 5.455,06 KM.

3.1.3. Pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja

U skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/99, 54/04, 39/06 , 14/09, 40/18 i 16/23, u daljem tekstu: *Federalni zakon*) obaveza svih kantona je da finansiraju pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja za osobe kojima je utvrđena visina invaliditeta od 90% ili 100%. Na području Zeničko-dobojskog kantona ovo pravo se ostvaruje u skladu sa Uputstvom Ministarstva o postupku priznavanja nadoknade troškova medicinskog vještačenja u prvom stepenu, broj: 09-37-21153/15 od 30.11.2015. godine.

Refundacija troškova medicinskog vještačenja na Institutu za medicinsko vještačenje po obradi jednog korisnika iznosila je 102,96 KM, a u kućnoj posjeti 154,44 KM. U 2024. godini pravo na refundaciju troškova ostvarilo je 467 korisnika i utrošeno 66.515,05 KM, dok je u 2023. godini ovo pravo ostvarilo 582 korisnika i utrošeno 79.532,29 KM. Dakle, u 2024. godini, navedeno pravo u odnosu na 2023. godinu, ostvarilo je manje za 115 korisnik i utrošeno manje sredstava za 13.017,24 KM ili 19,57%. Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Kantona, predočeni su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

3.1.4. Osposobljavanje za samostalan život i rad

Pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad ostvaruju djeca i mlade osobe sa poteškoćama u psihofizičkom razvoju, i to:

- do navršenih 15 godina života kroz osnovno obrazovanje i odgoj u ustanovama namjenjenim djeci sa smetnjama u psihofizičkom razvoju ili u posebnim odgojnim grupama odgovarajućih ustanova za osnovno obrazovanje;

- do navršenih 18 godina života ukoliko zbog psihofizičkih sposobnosti nisu bili u stanju završiti osposobljavanje za samostalan život i rad u predviđenom roku;
- ukoliko nastavljaju osposobljavanje i rad u srednjoj školi gdje se ostvaruju stručni, posebno prilagođeni programi za obrazovanje djece sa smetnjama u fizičkom ili psihičkom razvoju, te
- poslije navršene 21. godine života, ukoliko je to pravo uspostavljeno do navršene 21. godine života.

Dijete ili mlada osoba, koja se radi osposobljavanja za samostalan život i rad upućuje izvan mjesta prebivališta, odnosno boravišta, u skladu sa uslovima i kriterijima utvrđenim Kantonalnim zakonom, ima pravo na pokriće troškova smještaja, prehrane i prijevoza. Prijevoz do obrazovne institucije može ostvariti dijete ili mlada osoba a po potrebi i roditelj/pratilac, u visini cijene mjesečne vozne karte za prijevoz autobusom u javnom saobraćaju, ukoliko se ne nalazi na internatskom ili porodičnom smještaju.

Podaci o broju korisnika internatskog smještaja i prijevoza, prema mjestu prebivališta korisnika i boravka u ustanovi, dati su u Tabeli br. 3.

Tabela br. 3.

Redni broj	SOCIJALNE USTANOVE	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA													
		godina	Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO
1	Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju Sarajevo	2024. g	0	0	0	0	0	0	0	0		0	1	0	**1**
		2023. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	**1**
2	JU Centar za slijepu i slabovidnu djecu Sarajevo	2024. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	**1**
		2023. g	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	**4**
3	Zavod za specijalno obrazovanje i vaspitanje Mjedenica	2024. g	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**1**
		2023. g	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	**3**
4	Centar za obrazovanje, vaspitanje i rehabilitaciju slušanja i govora Tuzla	2024. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
		2023. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
5	Đački dom Zenica	2024. g	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	**2**
		2023. g	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	4	0	**6**
6	Prijevoz	2024. g	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	**3**
		2023. g	0	0	1	0	1	0	0	0	2	0	0	0	**4**
UKUPNO		2024. g	**2**	**0**	**1**	**0**	**1**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**3**	**0**	**8**
UKUPNO		2023. g	**2**	**0**	**1**	**1**	**1**	**2**	**0**	**0**	**3**	**0**	**8**	**0**	**18**

Pravo na internatski smještaj u ustanovama za osposobljavanje za život i rad u 2024. godini, ostvarivalo je četvoro djece ili mladih osoba ometenih u psiho-fizičkom razvoju, dok su pravo na prijevoz do obrazovne institucije ostvarila tri korisnika, i to po jedan korisnik iz Kakanja i Olova i Visokog. Za finansiranje ukupno ostvarenih 8 prava u 2024. godini iz Budžeta Kantona, utrošeno je 39.609,88 KM, a u 2023. godini za ukupno 18 korisnika ovog prava iz Budžeta Kantona, utrošeno je 54.770,47 KM. Dakle, u 2024. godini smanjen je broj za 10 korisnika i utrošena su manja sredstava za 15.160,59 KM ili 38,27%. Razlog manjeg utroška sredstava na ovoj pozici je zbog kraćeg boravka korisnika u navedenim ustanovama.

Više komparativnih podataka o broju korisnika i potrošnji sredstava, po gradovima /općinama Kantona, može se vidjeti u dijagramima br. 3 i 4.

Dijagram br. 3

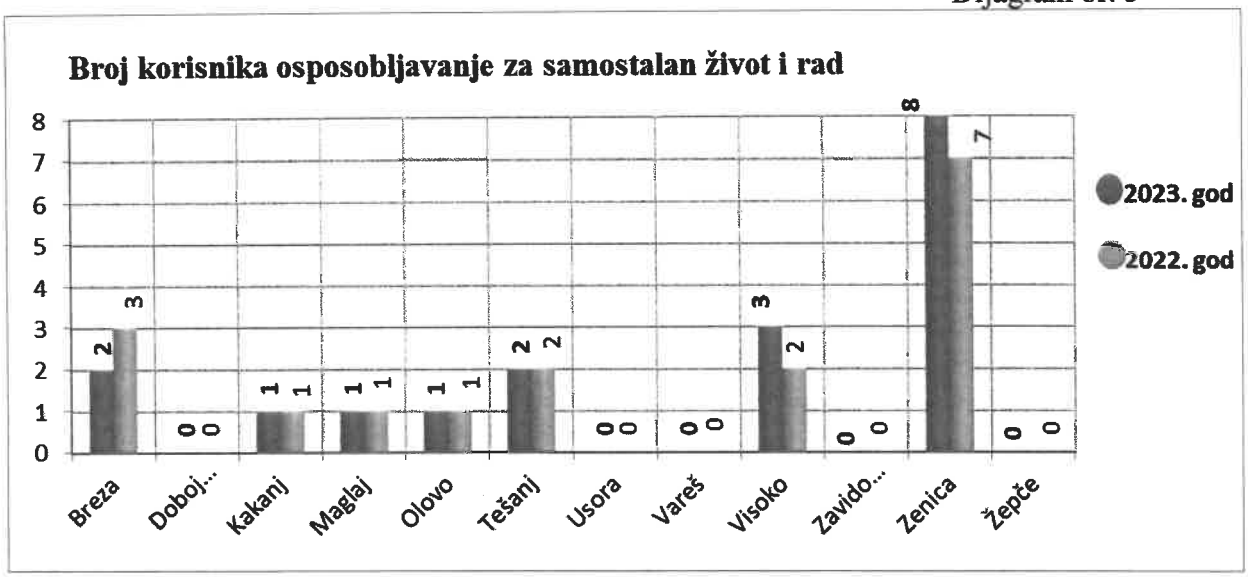

Dijagram br. 4

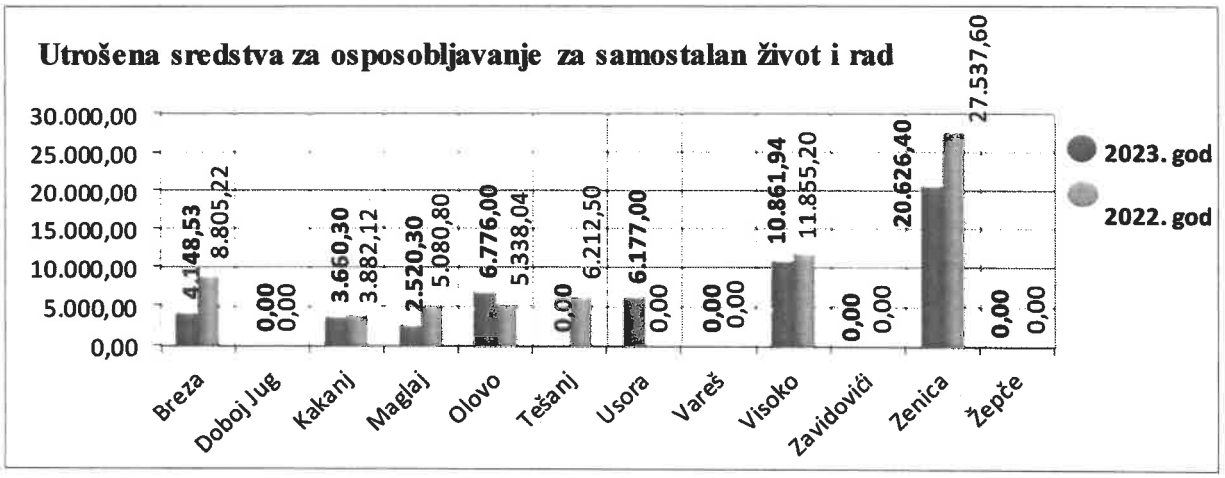

Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Kantona, predočeni su i u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

3.1.5. Smještaj u hraniteljsku porodicu

Smještaj u hraniteljsku porodicu mogu ostvariti djeca i odrasla lica kojima je potrebna stalna briga i pomoć radi zadovoljavanja njihovih životnih potreba, a koje ne mogu ostvariti u krugu vlastite porodice ili na drugi način i to pod uslovima propisanim Kantonalnim zakonom i Zakonom o hraniteljstvu u Federaciji BiH („Službenim novinama Federacije BiH", broj 19/17 i 52/22 – u daljem tekstu: *Zakon o hraniteljstvu*). Kantonalni zakon je usklađen sa odredbama Zakonom o hraniteljstvu u Federaciji BiH i propisuje povoljniji uslovi za finansiranje ili sufinansiranje smještaj u hraniteljsku porodicu srodnika koji je obavezan da izdržava hranjenika. U posljednjim izmjenama i dopunama Kantonalnog zakona, koje su stupile na snagu od 14.05.2024. godine, omogućen je da nezaposleni hranitelj koji brine o djetetu čiji je uzrasta do jedne godine dana, umjesto naknadu za izdržavanje hranjenika može ostvariti pomoć u iznosu 1.000,00 KM, kao što to ostvaruju žene-majke porodilje koja nije u radnom odnosu.

S ciljem stvaranja uslova za adekvatnu primjenu Zakona o hraniteljstvu, a u skladu sa propisanim obavezama, Federalno ministarstvo organizuje edukacije kako profesionalaca iz centara/službi, tako i potencijalnih i postojećih hranitelja. Na osnovu donesenog programa edukacija u Kantona djeluje 4 certificirana trenera/ profesionalaca iz centara za socijalni rad, koji provode edukacije hranitelja prema međunarodno priznatom „PRIDE" modelu edukacije u oblasti hraniteljstva.

Hraniteljstvo kao alternativni, vaninstitucionalni oblik zbrinjavanja djece i odraslih osoba predstavlja izazov u smislu razvijanja svijesti građana i profesionalaca, motivisanja potencijalnih hranitelja, kao i uspostave i razvoja usluge hraniteljstva na području Kantona.

Članom 30. stav (3) Zakona o hraniteljstvu propisano je da se rješenje o priznavanju prava na smještaj i upućivanje u hraniteljsku porodicu donosi uz prethodno pribavljenu saglasnost kantonalnog ministarstva u pogledu hraniteljske naknade i naknade za izdržavanje hranjenika. Broj izdatih saglasnosti za ostvarivanje prava djece na smještaj u hraniteljsku porodicu u 2024. godini prema gradovima/općinama Kantona naveden je u Tabeli br. 4.

Tabela br. 4

Date saglasnosti za smještaj u hraniteljsku porodicu	Breza	Dobij Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Visoko	Vareš	Zavidović	Zenica	Žepče	Ukupno:
- srodnička porodica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	**2**
- nesrodnička porodica	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0	0	**3**
Ukupno:	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**1**	**0**	**2**	**0**	**1**	**0**	**1**	**5**

Dakle, u svrhu ostvarivanja prava na hraniteljski smještaj date je 5 saglasnosti, i to 2 saglasnosti su bile za smještaj u srodničku porodicu i 3 za smještaj u nesrodničku porodicu.

Tokom 2024. godine izdato je 13 saglasnosti za smještaja korisnika u hraniteljske porodice, i to 3 saglasnosti za smještaj malodobnih osoba i 10 odraslih osoba u hraniteljsku porodicu.

Prema Uputstvu o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, 09-30-2600-1 od 14.03.2024. godine, naknade su utvrđivane od 01.03.2024. godine prema prosječnoj plaći Federacije BiH koja je za 2024. godinu iznosila 1.261,00 KM, i to prema iznosima naknada datim u Tabeli br. 5.

Tabela br. 5

Visina hraniteljske naknade i naknade za izdržavanje hranjenika	Isplata u 2024. godini
1. Naknada za prvog hranjenika u tradicionalnom hraniteljstvu (15%)	189,15 KM
1.1 Uvećana naknada za narednog hranjenika za 15% od iznosa za prvog hranjenika	28,37 KM
2. Naknada za prvog hranjenika u specijalizovanom hraniteljstvu (30%)	378,30 KM
2.1 Uvećana naknada za narednog hranjenika za 30% od iznosa za prvog hranjenika	75,66 KM
3. Naknada za izdržavanje hranjenika u tradicionalnom hraniteljstvu (30%)	378,30 KM
4. Naknada za izdržavanje hranjenika u specijalizovanom hraniteljstvu (50%)	630,50 KM

Više pokazatelja o broju korisnika i utrošenim sredstvima za pravo na smještaj djece i odraslih u drugu porodicu, posmatrano po gradovima/općinama Kantona za 2024. i 2023. godinu, dato je u dijagramima br. 5 i 6.

Dijagram br. 5

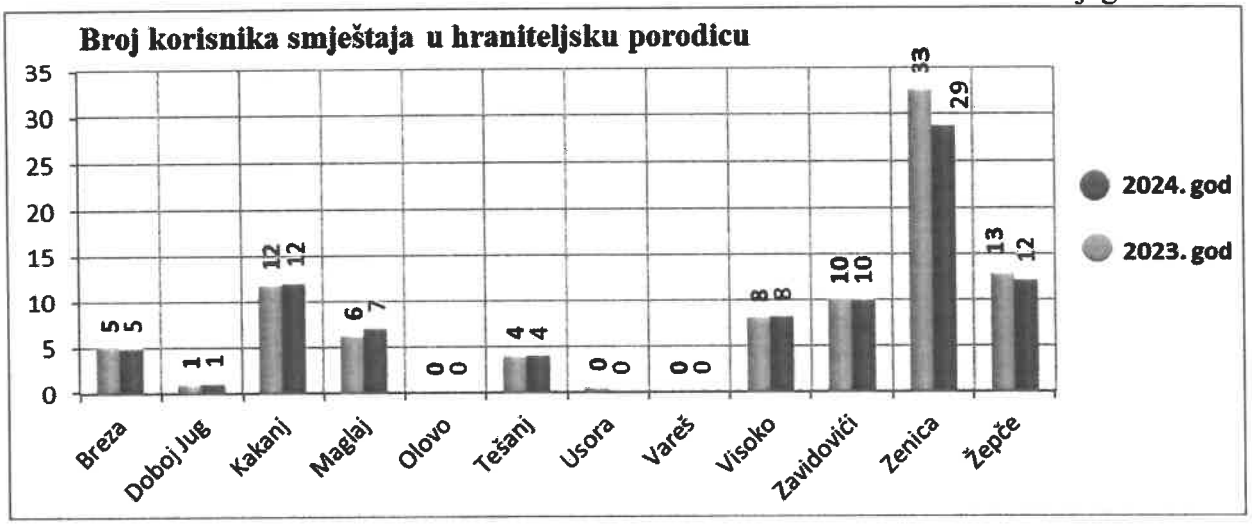

Dijagram br. 6

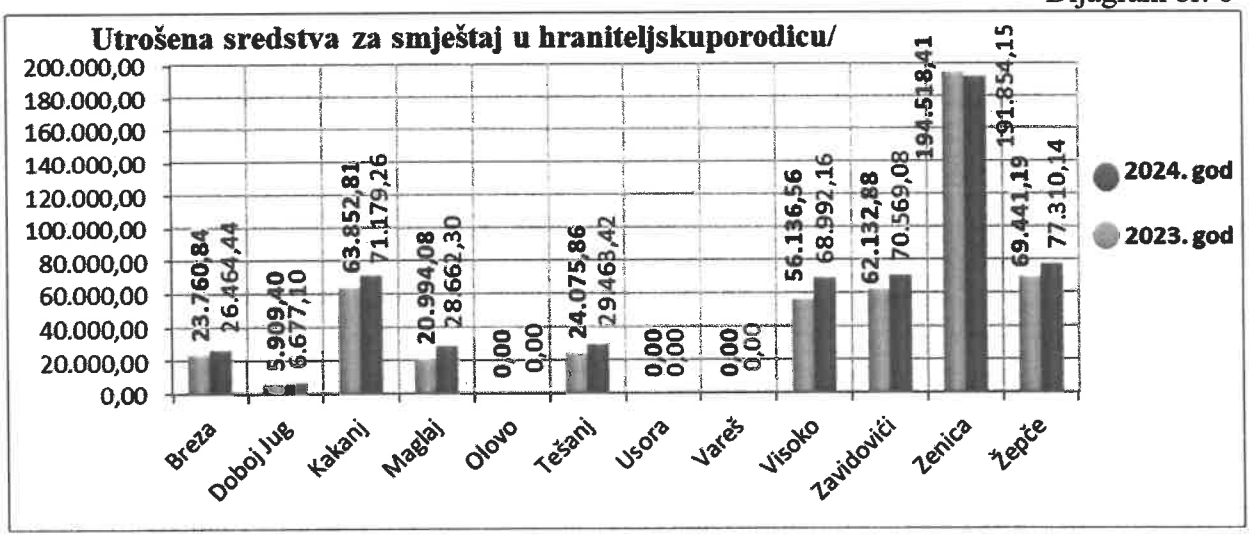

U 2024. godini, ovo pravo je ostvarilo 88 korisnika i za finansiranje naknada iz Budžeta Kantona utrošena su sredstva u iznosu 571.172,05 KM. Poređenjem navedenih podataka sa podacima iz 2023. godine, kada je za 92 korisnika utrošeno 520.822,03 KM, može se konstatovati da je smanjen broj za 4 korisnika te da su utrošena veća finansijska sredstava za - 50.350,02 KM KM ili za 9,67%. Na veće izdvajanje uticao je veći iznos naknada. Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, predočeni su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

3.1.6. Smještaj u ustanove socijalne zaštite

Prema Kantonalnom zakonu, smještaj u ustanovu socijalne zaštite može ostvariti dijete i odraslo lice kojem je potrebna stalna briga i pomoć u zadovoljavanju njihovih životnih potreba, a ne može ih ostvariti u vlastitoj ili drugoj porodici ili na drugi način, pod uslovima i na način predviđen Kantonalnim i Federalnim zakonom. Ovim pravom obezbjeđuje se zbrinjavanje:

djece bez roditeljskog staranja, djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, odgojno zanemarene i zapuštene djece, djece žrtava nasilja u porodici, djece sa poremećajima u ponašanju, samohranih nezaposlenih trudnica i samohranih nezaposlenih majki sa djetetom do 12 mjeseci starosti, djece i odraslih sa invaliditetom i teškoćama, lica sa duševnim smetnjama, starijih lica bez porodičnog staranja u stanju socijalne potrebe i lica koja su ovisna o psihoaktivnim supstancama.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, ugovorno su regulisani međusobni odnosi i obaveze o načinu pružanja i finansiranja usluga između Ministarstva i javnih ustanova socijalne-zdravstvene zaštite sa područja Bosne i Hercegovine, uključujući i privatne ustanove socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona. S tim u vezi, ovo ministarstvo u kontinuitetu preferira javne i privatne ustanove socijalne zaštite sa područja Kantona za smještaj radi očuvanja veza i održavanja kontakta korisnika sa srodnicima/starateljima, te korištenja i jačanja postojećih resursa u Kantonu.

Na području Kantona, pored centara/službi, djeluju i sljedeće ustanove socijalne zaštite:

- za smeštaj djece bez roditeljskog staranja: JU „Dom porodica" Zenica sa uslugama Prihvatilišta za samohrane nezaposlene trudnice i samohrane nezaposlene majke sa djetetom do 12 mjeseci starosti i Prihvatne stanice, te Ustanova za prihvat i odgoj djece „Mala škola" Vareš;
- za dnevno zbrinjavanje djece sa teškoćama u razvoju i odraslih osoba sa invaliditetom: JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, u čijem sastavu djeluje Odjeljenje za rano podsticanje razvoja i rane intervencije u Zenici, Stručno tijelo za otkrivanje, procjenu, praćenje i upućivanje djece sa teškoćema u razvoju, te poslovne jedinice, odnosno dnevni centri u Tešnju, Visokom sa odjeljenjem u Zenici i Žepče/Maglaju sa odjeljenjem u Maglaju;
- za stanovanje u lokalnoj zajednici uz stručnu podršku: Ustanova „Sumero centar za podršku osobama sa invaliditetom u zajednici", Podružnica Zenica koja omogućava stručnu svakodnevnu i kratkotrajnu podršku ili svakodnevnu i intenzivnu podršku ili 24-satnu sveobuhvatnu podršku;
- smještaj starijih osoba u stanju socijalne potrebe i bez porodičnog staranja: JU „Penzionerski dom sa stacionarom" Zeničko-dobojskog kantona, JU „Dom za stara lica Zenica" Zenica, Ustanova za smještaj starih i iznemoglih lica „SIRA DOM" Tešanj, Ustanova za smještaj i njegu starih osoba „Rajkovača&Šušak" Usora, Ustanova „Centar za zbrinjavanje i njegu starih i iznemoglih lica" Zenica, Ustanova MINISTRO dom za starije i nemoćne Žepče i Privatna ustanova socijalne zaštite – Dom za starije osobe „Orhideja" Žepče.

Postupak ostvarivanja prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite provode centri/službe socijalne zaštite i na isti ovo ministarstvo daje saglasnost za smještaj. U postupanju Ministarstvo od centara/službi traži da predhodno razmotre i iskoriste resurse za ostanak lica u porodičnom okruženju, hraniteljskoj porodici i lokalnoj zajednici. Zatim da se provode aktivnosti u skladu sa Akcionim planom za provedbu Strategije deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji BiH kako bi se unaprijedili uslovi za razvoj sistema socijalne zaštite kojim će se osigurati poboljšanje kvaliteta života, nediskriminacija, zaštita ljudskih prava i sloboda za sve korisnike socijalne zaštite kroz tranziciju institucionalne brige na pružanju socijalnih usluga i brigu u zajednici. I pored poduzetih aktivnosti i dalje je prisutna potreba za institucionalnim smještajem korisnika usljed nedovoljno razvijenih drugih usluga alternativne brige u lokalnim zajednicama, nedovoljne međusektorske saradnje i stručne podrške ustanova i institucija koje djeluju u oblasti zdravstva i pravosuđa na nivou lokalnih zajednica, kao i nedovoljne odgovornosti srodnika/ staratelja.

Ova postupanja su bliže precizirana u Instrukciji o postupku ostvarivanja prava na smještaj lica u ustanove socijalne zaštite, broj: 09-35-12695-4-16/17 od 12.05.2020. godine, gdje se naglašava obaveznost preduzimanja predhodnih radnji i iskorištavanja postojećih resursa radi preveniranja eventualnog institucionalnog smještaja, te se i dalje primjenjuje praksa izdavanja saglasnosti za privremeni smještaj u ustanove socijalne zaštite, posebno kada su u pitanju djeca bez roditeljskog staranja, osobe sa invaliditetom i osobe sa duševnim oboljenjima.

Dakle, nakon utvrđivanja stvarnog činjeničnog stanja i utvrđivanja nemogućnosti ostanka lica u stanju socijalne potrebe u porodici ili lokalnoj zajednici, odnosno u slučajevima kada će se ostvareno pravo djelimično ili u potpunosti finansirati iz Budžeta Kantona, prvostepeni organi podnose zahtjev za izdavanje saglasnost Ministarstva za: smještaj u ustanovu socijalne zaštite, smještaj u hraniteljsku porodicu, smještaj u terapijske zajednice, smještaj u ustanove radi osposobljavanja za život i rad, te za plaćanje troškova sahrane/dženaze korisnika smještaja u ustanovi socijalne zaštite.

Prema podacima Ministarstva, u 2024. godini izdato je 354 saglasnosti. Detaljni podaci su prikazani u Tabeli br. 6.

Tabela br. 6

Općina/ grad	Ukupan broj izdatih saglasnosti	Pregled saglasnosti za korisnike smještene u ustanove socijalne zaštite i hraniteljske porodice u 2024. godini													
		mldb. lica	odrasla lica	Gender		privremene saglasnosti	smještaj do ispunjavanja uslova	Domu porodica i Mala škola	Hraniteljska porodica		osposobljavanje	terapijska zajednica	Ustanova Sumero	Smještaj u druge ustanove soc.zaštite	sahrana/ dženaza
				M	Ž				srodnička porodica	hraniteljska porodica					
Breza	19	0	19	6	13	13	5	0	0	0	0	0	0	19	0
Doboj Jug	2	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Kakanj	19	1	18	11	8	13	4	0	0	0	2	1	0	14	2
Maglaj	22	4	18	11	11	19	3	2	0	0	0	0	0	20	0
Olovo	17	0	17	10	7	13	1	0	0	0	0	1	0	13	3
Tešanj	9	1	8	4	5	8	1	0	0	1	0	0	1	7	0
Usora	5	3	2	2	3	3	2	2	0	0	0	0	0	3	0
Vareš	29	2	27	12	17	23	5	2	0	0	0	0	0	26	1
Visoko	68	8	60	37	31	48	18	1	0	2	0	1	3	59	2
Zavidovići	23	1	22	6	17	16	4	0	1	0	0	0	3	16	3
Zenica	89	8	81	50	39	43	34	7	0	0	0	7	2	61	12
Žepče	52	3	49	30	22	37	8	0	1	0	0	0	0	44	7
Ukupno:	**354**	**31**	**323**	**180**	**174**	**236**	**85**	**14**	**2**	**3**	**2**	**10**	**10**	**282**	**31**

Tokom 2024. godine, ovo ministarstvo je izvršavalo obavezu sufinansiranja ili finansiranja troškova smještaja u prosjeku za 582 korisnika u 21 ustanova socijalne zaštite na području BiH. U ovim postupcima je evidentna konstantna fluktuacija korisnika u pogledu novog smještaja i premještaja u drugu ustanovu, odnosno prekida smještaja usljed smrti, napuštanja ustanove ili zbog usvojenja, te premještaja u hraniteljske porodice, na osnovu čega je dato 354 saglasnosti. Smještaj osoba ovisnih o psihoaktivnim supstancama u terapijskim zajednicama „CROPS" u Smolućoj kod Tuzle i „Marijanovac" u Aleksandrovcu, odobren je za 10 osoba, te u Ustanovu „Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici" Podružnica Zenica odobren

smještaj za 10 osoba. Saglasnost na smještaj djece brz roditeljskog staranja ili adekvatne porodične brige data je za 14 djece ili mladih osoba u JU „Dom porodicu“ Zenica ili u Ustanovu „Mala školu“ Vareš. Saglasnost na ime finansiranja troškova sahrane ili dženaze u ovoj godini je odobrena za 31 osobe.

Na području Zeničko-dobojskog kantona djeluje 6 ustanova socijalne zaštite gdje su se na smještaju u 2024. godini nalazila 222 korisnika. Pored smještaja u ustanove, na području Zeničko-dobojskog kantona 352 korisnik je uključene u usluge JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, i to 177 korisnika u rani podsticaj razvoja i ranu intervenciju i 175 korisnika dnevnog zbrinjavanja. Više podataka o broju korisnika i utrošku budžetskih sredstava za smještaj korisnika u ustanove socijalne zaštite na godišnjem nivou za period 2022.-2024. godina je prikazano u Tabeli br. 7.

Tabela br. 7

R.br.	USTANOVE SOCIJALNE ZAŠTITE		Ukupno za socijalne ustanove 2024	Ukupno za socijalne ustanove 2023	Ukupno za socijalne ustanove 2022
1	Penzionerski dom sa stacionarom	broj	71	71	84
		KM	841.282,10	699.404,39	704.342,69
2	JU Dom za stara lica Zenica	broj	19	20	23
		KM	181.110,90	155.465,75	153.271,10
3	"Naš dom" d.o.o. Travnik	broj	10	11	13
		KM	116.452,93	70.049,69	82.852,24
4	Centar za zbrinjavanje i njegu starih i iznemoglih lica Zenica	broj	22	17	13
		KM	225.800,00	184.979,00	92.626,00
5	Ustanova "Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici"	broj	46	48	47
		KM	532.648,21	549.340,27	456.693,99
6	Zavod za zbrinjavanje MI djece i omladine Pazarić	broj	60	62	63
		KM	912.067,18	763.969,44	778.667,77
7	Zavod za zbrinjavanje MIL - Drin	broj	157	154	158
		KM	2.256.602,18	1.920.761,54	1.766.247,42
8	Zavod za zbrinjavanje MI osoba Bakovići	broj	102	106	102
		KM	1.402.532,84	1.170.075,82	1.135.363,36
9	JU Dom za lica s invaliditetomVišegrad	broj	1	1	1
		KM	9.153,60	9.153,60	6.609,60
10	JU Dom za lica s invaliditetomPrijedor	broj	1	1	1
		KM	12.309,60	9.969,60	8.619,60
11	Zavod za liječenje "Jakeš" Modriča	broj	0	1	2
		KM	1.226,00	6.921,00	8.718,12
12	JU "Dom-porodica" Zenica	broj	58	63	68
		KM	965.000,00	928.000,00	876.000,00
13	"Mala škola" Vareš	broj	6	4	5
		KM	58.724,38	34.925,96	23.138,88
14	Zavod za vaspitanje muške djece i omladine Sarajevo	broj	2	1	1
		KM	15.050,00	11.760,00	4.284,26
15	Edukacijsko-rehabilitacijski Centar DUGA Novi Travnik	broj	1	1	1
		KM	11.712,00	11.712,00	11.008,00
16	SOS Kinderdorf Sarajevo	broj	5	7	7
		KM	55.164,00	25.237,80	24.931,20

17	Međunarodni forum solidarnosti EMMAUS	broj	9	4	1
		KM	105.430,81	49.050,46	5.020,08
18	FONDACIJA "SELO MIRA" Lukavac - Turija	broj	7	10	12
		KM	68.907,00	72.509,00	76.387,00
19	JU Dječiji dom Mostar	broj	1	1	3
		KM	2.496,00	4.992,00	10.975,00
20	Centar za odvikavanje od ovisnosti „Marjanovac“	broj	1	2	2
		KM	10.935,15	6840	4530
21	Centar za odvikavanje od ovisnosti „Smoluća“ Lukavac	broj	3	4	4
		KM	22.750,00	19.868,00	10.978,00
UKUPNO USTANOVE		broj	**582**	**589**	**611**
		KM	**7.807.354,88**	**6.704.985,32**	**6.241.264,31**
Odjeljenje rani podsticaj razvoja i rana intervencija		broj	177	168	217
DC Maglaj Žepče		broj	64	73	77
DC Visoko		broj	67	66	69
DC Tešanj		broj	44	44	39
JU Centar za djecu i odrasle s posebnim potrebama ZDK		Ukup	352	351	402
		KM	2.044.001,01	1.682.000,00	1.300.000,00
Ukupno za ustanove u ZDK		broj	**574**	**574**	**642**
		KM	**4.848.741,60**	**4.234.298,37**	**3.606.257,66**
Ukupno sve ustanove i JU Centar za djecu i odrasle s posebnim potrebama		broj	**934**	**940**	**1.013**
		KM	**9.851.356**	**8.386.985**	**7.541.264**

U narednim dijagramima br. 7 i 8, navedeni su uporedni pokazatelji o broju korisnika prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, kao i utrošena sredstva po gradovima/općinama Kantona.

Dijagram br. 7

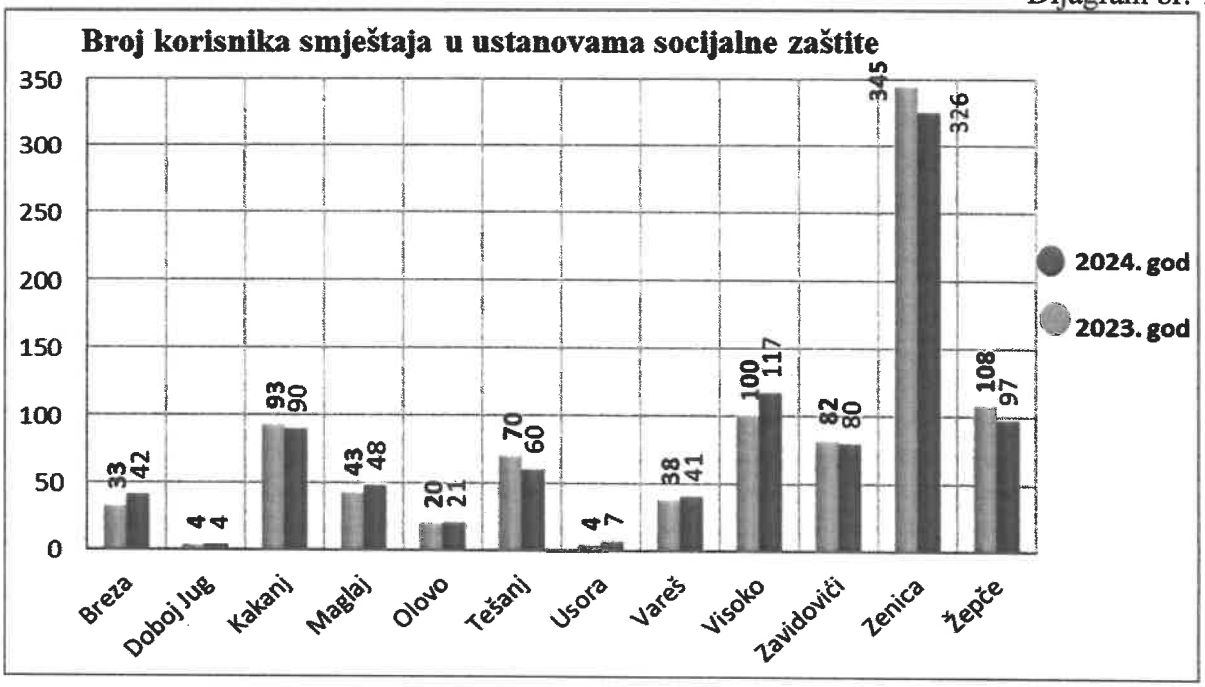

Dijagram br. 8

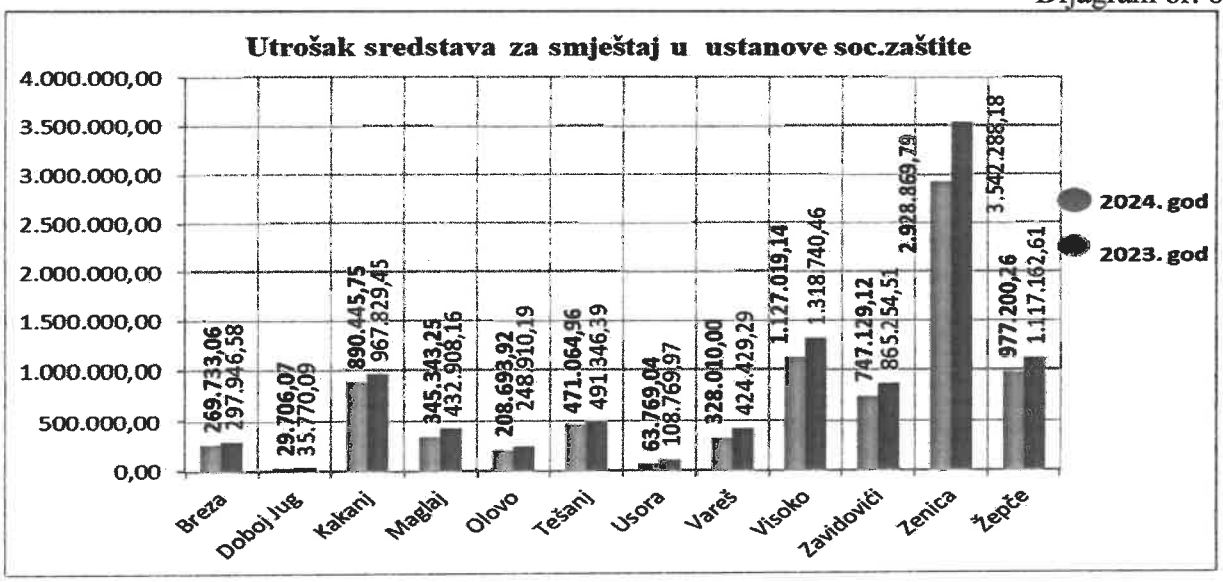

Za finansiranje i sufinansiranje smještaja u ustanove socijalne zaštite, usluga ranog podsticaja razvoja i rane intervencije i dnevnog zbrinjavanja, te terapijske zajednice kojih je u prosjeku bilo 934 korisnika u 2024. godini utrošeno je 9.851.356 KM, dok je po istom osnovu u 2023. godini utrošeno 8.386.985,32 KM za oko 940 korisnika. Uporedni podaci ukazuju da je broj korisnika u 2024. godini bio manji za 6 korisnika, te da je došlo do utroška većeg iznosa budžetskih sredstava za 1.464.371,54 KM ili 17,46%.

Podaci o broju zbrinutih korisnika sa područja gradova/općina Kantona u ustanove socijalne zaštite prikazani su na strani broj 20. u Tabeli br. 8.

U nastavku izdvajamo informacije o drugim aktivnostima koje su putem Ministarstva provedene, a u vezi su sa smještajem osoba u ustanove socijalne zaštite sa području Kantona:

- Kontinuirano se ostvaruje saradnja sa ustanovama, institucijama i organizacijama civilnog društva na svim nivoima s ciljem provedbe zakonskih i podzakonskih akata, te razvojnih strateških dokumenata.
- Kontinuirano izvještavanje i dostava podataka i informacija traženih od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike:

- Informacija o stanju, problemima i radu ustanova socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za 2024.godinu,
- Podaci o usvojenju i staratelistvu na Zeničko-dobojskom kantonu za 2024. godinu;
- Podaci o ustanovama, resursima i broju korisnika smještaja u ustanovama socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za 2024.godinu.

- I dalje je aktuelna problematika smještaja osoba s duševnim smetnjama vezano za aktuelne presude za ljudska prava u predmetu Hadžimejlić Zuhra i drugi protiv Bosne i Hercegovine (Aplikacija br. 3427/13, 74569/13 i 7157/14) od 03. novembra 2015. godine. Dakle, pokrenute aktivnosti na federalnom nivo nisu još uvijek rezultirale harmonizacijom zakonske regulative što centre/službe dodatno opterećuje u vršenju nadležnih postupanja i zaštit prava osoba s duševnim smetnajama. Dodatnu poteškoću predstavlja neadekvatno postupanje pravosudnih organa i nedovoljno razumijevanje zdravstvenih ustanova za rješavanje ovog pitanja vezaono za donošenje odluke o ograničavanju slobode.
- Prema podacima centara/službi, u izvještajnom periodu nije bilo usvojenja, iako je u centrima/službama evidentirano 94 osobe - potencijalnih usvojitelja. Ovaj vid zaštite djece bez roditeljskog staranja nedovoljno je iskorišten usljed neispunjavanja uslova za prethodno

pokretanje postupka usvojenja, najčešće jer jedan ili oba roditelja nisu dali pristanak ili roditeljima nije oduzeto roditeljsko pravo usljed neadekvatne brige o djetetu. Sve ovo za posljedicu ima da većina djece bez roditeljskog staranja odrasta u institucionalnom smještaju, jer se u većini slučajeva ne izriču ili ne izvršavaju sankcije koje su često i neadekvatne prema roditeljima koji izbjegavaju da izvršavaju roditeljsku dužnost prema djeci. Na ovu situaciju bitno utiče i činjenica da ne djeluje inspektorat za socijalnu zaštitu i zaštitu porodice sa djecom na nivou Federacije BiH, odnosno ne vrši se inspekcijski nadzor nad primjenom Porodičnog zakona Federacije BiH. Zbog svega navedenog, u prevenciji razdvajanja djece od porodice neophodno je jačanje socijalnih mreža i međusektorske saradnje u lokalnim zajednicama sa fokusom na praćenje i pružanje podrške i pomoći djeci čiji roditelji u određenom periodu nisu u mogućnosti da izvršavaju roditeljsku dužnost usljed bolesti i teške materijalne situacije. Bolja saradnja i podrška posebno se usmjerava prema djeca sa teškoćama u razvoju koja imaju potrebu za alternativnim vidovima zbrinjavanja, jer se potencijalni usvojitelji ili hranitelji u praksi vrlo rijetko odlučuju da preuzmu brigu o ovoj djeci.

- Ministarstvo pruža kontinuiranu podršku i saradnju ustanovama sa ciljem unapređenja usluga smještaja u ustanovama socijalne zaštite, stanovanja osoba s invaliditetom u lokalnim zajednicama uz podršku, te ranog poticaja razvoja i dnevnog zbrinjavanja za djecu i odrasle osobe sa invaliditetom.
- U izvještajnom periodu Ministarstvo je vršilo redovne mjesečne uplate planiranih budžetskih sredstava za JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, koja je (uključujući Odjeljenje za rano podsticanje razvoja i rane intervencije u Zenici, te u poslovnim jedinicama, odnosno dnevnim centrima Visoko sa ispostavom u Zenici, Tešanj i Žepče/Maglaj sa ispostavom u Maglaju) omogućila stručne usluge rane intervencije i podsticaja razvoja te dnevnog zbrinjavanja za 352 korisnika i njihove porodice, kako u prostorijama ustanove i navedenih poslovnih jedinica, tako i na terenu kroz rad mobilnog tima.

  Kako bi se osiguralo funkcionisanje ustanove iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona su uplaćena sredstva u iznosu od 2.044.001,00 KM, čime su omogućene besplatne stručne i druge usluge za korisnike ove ustanove sa područja Zeničko-dobojskog kantona.
- Ministarstvo je i dalje ostvarivalo uspješnu saradnju sa Ustanovom „Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici-Podružnica Zenica“, te je u 2024. godini finansiralo i sufinansiralo smještaj za 46 korisnika u 16 stambenih jedinica na području grada Zenica i općine Kakanj. Stručnu podršku za korisnike omogućavalo je 16 asistenata s ciljem njihovog osposobljavanja za samostalan život i socijalno uključivanje u lokalnoj zajednici. Stručna podrška podrazumijeva svakodnevnu i kratkotrajnu podršku ili svakodnevnu i intenzivnu podršku ili 24-satnu sveobuhvatnu podršku.
- Ministarstvo u kontinuitetu relizuje predviđene aktivnosti iz Akciong plana transformacije sistema procjene i upućivanja djece s teškoćama za Zeničko-dobojski kanton, koji prihvatila Vlada Zeničko-dobojskog kantona Zaključkom broj: 02-31-11599/21/20 od 24.08.2021. godine. Zatim koordinira sa Ministarstvom za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i Ministarstvo zdravstva, kao sunosiocima aktivnosti u reformskom procesu usklađivanja sistema procjene djece sa teškoćama sa Međunarodnom klasifikacijom zdravlja, invaliditeta i funkcionisanja, što je usaglašeno potpisanim Protokolom o postupanju i saradnji u procesu procjene i upućivanja djece sa teškoćama i invaliditetom od strane tri navedena resorna ministarstva od 01.02. 2023. godine.
- Predstavnici Ministarstva i javnih i drugih ustanova socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona su i u ovoj godini učestvovali na događajima (lično ili online putem) kao što su: konferencije, javne rasprave, okrugli stolovi, edukacije i slično, u naktivnostima radnih grupa i koordinacionih tijela u domenu ove oblasti.

Pregled broja korisnika sa Zeničko-dobojskog kantona i utroška sredstava za smještaj u ustanove i druga prava iz socijalne zaštite u 2024. godini

Tabela br. 8

Redni broj	PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE		OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA												
			Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO
1	Stalna novčana pomoć, broj priznatih prava	broj	29	0	126	46	21	60	13	20	70	134	275	66	859
		KM	38.189,17	0,00	165.921,34	59.357,06	28.144,66	78.834,61	17.566,26	26.313,80	90.844,39	177.329,65	392.913,00	88.264,75	1.163.678,69
2	Jednokratne novčane pomoći	broj	95	23	113	75	88	69	47	93	109	64	365	54	1.195
		KM	14.232,00	1.800,00	24.224,00	14.536,00	14.232,00	25.744,00	10.904,00	14.232,00	27.104,00	15.600,00	61.328,00	18.168,00	242.104,00
3	Hraniteljstvo	broj	5	1	12	7	0	4	0	0	8	10	29	12	88
		KM	26.464,44	6.677,10	71.179,26	28.662,30	0,00	29.463,42	0,00	0,00	68.992,16	70.569,08	191.854,15	77.310,14	571.172,05
4	Smještaj u ustanove socijalne zaštite	broj	42	4	90	48	21	60	7	41	117	80	326	97	934
		KM	297.946,58	35.770,09	967.829,45	432.908,16	248.910,19	491.346,39	108.769,97	424.429,29	1.318.740,46	865.254,51	3.542.288,18	1.117.162,61	9.851.355,89
5	Osposobljavanje za samostalan život i rad	broj	2	0	1	0	1	0	0	0	0	1	3	0	8
		KM	8.015,25	0,00	2.663,58	0,00	6.776,00	2.041,25	0,00	0,00	4.894,00	0,00	14.154,80	1.065,00	39.609,88
UKUPNO		**broj**	**173**	**28**	**342**	**176**	**131**	**194**	**67**	**153**	**304**	**289**	**998**	**229**	**3.084**
		KM	**384.847**	**44.247**	**1.231.818**	**535.464**	**298.063**	**627.430**	**137.240**	**464.975**	**1.510.575**	**1.128.753**	**4.202.538**	**1.301.971**	**11.867.921**

3.1.7. Kućna njega i pomoć u kući

Pravo na kućnu njegu i pomoć u kući ima osoba kojoj je zbog privremenih promjena u zdravstvenom stanju ili tjelesnom oštećenju, potrebna kućna njega i pomoć u kući, ukoliko je potpuno nesposobno za samostalan rad i privređivanje, da je starija od 65 godina (muškarac), odnosno 60 godina (žena) i osoba sa trajnim smetnjama u fizičkom i psihičkom razvoju, a koja nije u stanju da se sama stara o sebi. Ovo pravo proizilazi iz Kantonalnog zakona gdje su propisani bliži uvjeti. Ovu uslugu obezbjeđuje i finansira grad/općina, a realizuje se angažovanjem udruženja, pravnog ili fizičkog lica za pružanje usluge kućne njege i pomoći u kući, ukoliko posjeduje iskustvo, te materijalne i kadrovske kapacitete.

Značaj ostvarivanja ovog prava za građane, ogleda se u omogućavanju blagovremene i kontinuirane usluge u kućnom i humanijem okruženju korisnika, odnosno boravku u lokalnoj zajednici i iskorištavanju postojećih kapaciteta i resursa korisnika i lokalne zajednice.

Međutim, ova usluga se i dalje ne primjenjuje u potrebnom obimu, te se realizuje sporadično i to u okviru projekatnih aktivnost pojedinih nevladinih organizacija. Pružanje ovih usluga nije prepoznato u smislu sistemskog pristupa integrisanim uslugama u lokalnim zajednicama sa ciljem podrške pojedincima i porodicama u riziku i potrebi, odnosno prevencije alternativnog zbrinjavanja osoba.

3.2. Osvrt na primjenu Federalnog Zakona u odnosu na ostvarivanje prava lica s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona

Osnovna prava lica s invaliditetom su definisana i uređena Federalnim zakonom i to kao: lična invalidnina, pravo na pomoć i njegu od strane drugog lica i pravo na ortopedski dodatak. Na osnovu nalaza i mišljenja Instituta za medicinsko vještačenje, utvrđuje se pravo na ličnu invalidninu u visina 90% ili 100% tjelesnog oštečenja, kao i potreba za nekim od preostala dva prava. Dakle lice može ostvariti samo pravo na invalidninu u navedenom procentu, odnosno ako je utvrđena potreba za pomoć i njegu od strane drugog lica i pravo na ortopedski dodatak istovremeno može ostvarivati i ova prava.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je nadležno za ostvarivanje i revidiranje navedenih prava lica s invaliditetom i ujedno osigurava finansiranje iz Budžeta Federacije. Postupak o priznavanju ovih prava vrši se putem centara/službi i evidencija vodi u bazi SOTAC. Prema podacima iz navedene baze, ukupan broj korisnika prava lica sa 90% ili 100% invaliditetom u Kantonu tokom 2024. godine bio je 8.594 korisnika i ostvarivali su ukupno 17.850 prava. Prema ranijim evidencijama, broj korisnika prava u 2023.godini bio je 8.408 korisnika i ostvareno je ukupno 17.896 prava, zatim u 2022. godini, broj korisnika bio je 8.065 i ostvareno je prava 17.508 prava, dok je u 2021. godini, broj korisnika bio 8.175 i ostvareno je 17.721 prava. Ovi uporedni podaci korisnika prava na ličnu invalidninu kao i ostvarenih prava za period 2021.-2024. godinu, pokazuju da se broj korisnika i prava konstantno mijenjao.

Naknade za navedena prava isplaćivane su iz Budžeta Federacije BiH, u iznosima kako je prikazano u Tabeli br. 9.

Tabela br. 9

Prava osoba sa invaliditetom	I grupa (100% invaliditet)	II (90%) invaliditet
Lična invalidnina	198,08 KM	148,56 KM
Tuđa njega i pomoć	495,20 KM	247,60 KM
Ortopedska pomagala	34,66 KM	

Uvid u prikaz podataka o brojnom stanju korisnika prava na ličnu invalidninu, razvrstan po lokalnim zajednicama za period 2021. - 2024. godine, dat je u dijagramu br. 9.

Dijagram br. 9

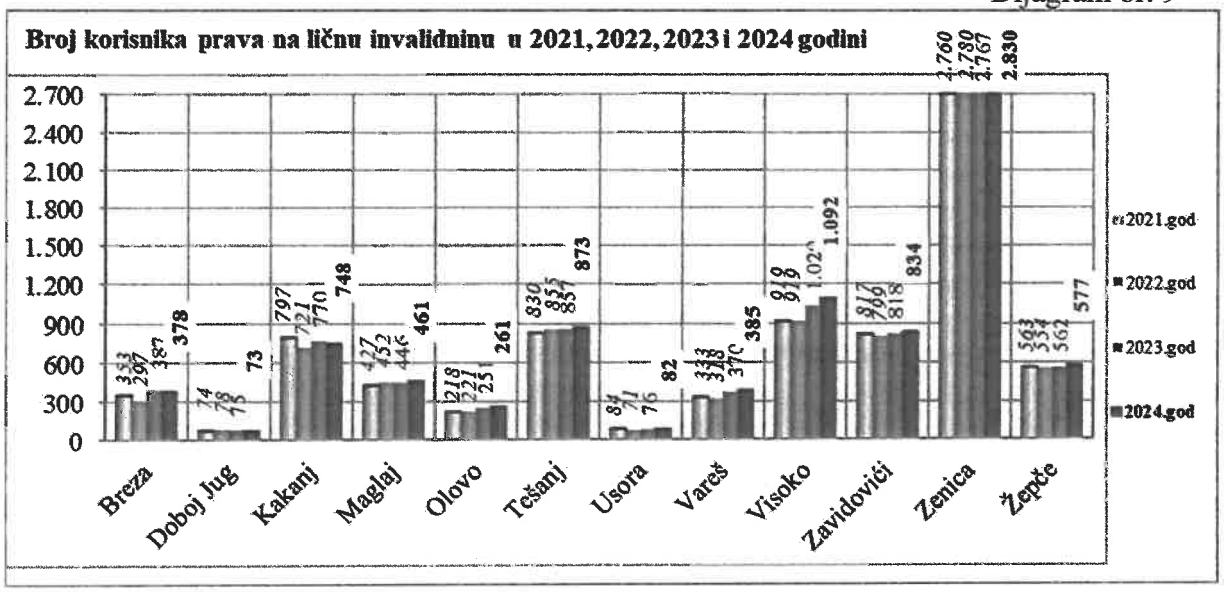

Prema navedenim iznosima i broju ostvarenih prava, za finansiranje svih prava lica s invaliditetom na području Kantona, iz Budžeta Federacije BiH u 2024. godini, izdvojeno je cca 46.737.610,32 KM, dok je u 2023. godini, bilo izdvojeno cca 46.023.450,96 KM.

Razlog povećanja ovih naknada je izmjena osnovica za izračun invalidnina u procentu od 80 % minimalne plaće.

Detaljniji podaci o broju ostvarenih prava lica s invaliditetom za 2024. godinu, dati su u Tabeli br.10.

Tabela br.10

OPĆINE ZE-DO KANTONA	Prava civilnih (neratnih) invalida					Ukupno 100% i 90%	Ukupno prava
	Lična invalidnina		Tuđu njega i pomoć		Ortopetski dodatak		
	100%	90%	F BiH I grupa	F BiH II grupa			
BREZA	195	183	102	210	111	**378**	**801**
DOBOJ-JUG	54	19	33	26	40	**73**	**172**
KAKANJ	448	300	238	309	238	**748**	**1.533**
MAGLAJ	296	165	155	194	153	**461**	**963**
OLOVO	148	113	81	121	75	**261**	**538**
TEŠANJ	549	324	291	358	285	**873**	**1.807**
USORA	49	33	38	39	37	**82**	**196**
VAREŠ	214	171	109	181	115	**385**	**790**
VISOKO	638	454	335	504	348	**1.092**	**2.279**
ZAVIDOVIĆI	499	335	263	366	295	**834**	**1.758**
ZENICA	1789	1041	932	1079	974	**2.830**	**5.815**
ŽEPČE	350	227	171	242	208	**577**	**1.198**
Ukupno	**5.229**	**3.365**	**2.748**	**3.629**	**2.879**	**8.594**	**17.850**

4. OBLAST ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA

Osnovna prava civilnih žrtava rata su definisana i uređena Federalnim i Kantonalnim zakonom, tako da civilne žrtve rata imaju pravo na: ličnu invalidninu ili mjesečno lično novčano primanje; dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica; ortopedski dodatak; porodičnu invalidninu i zdravstvenu zaštitu. Preostala propisana prava civilnih žrtava rata su: pravo na pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala; osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija); prioritetno zapošljavanje; prioritetno stambeno zbrinjavanje; psihološka i pravna pomoć. Za finansiraje i provedbu navedenih preostalih prava civilnih žrtava rata, potrebno je da se u skladu sa nadležnostima uključe drugi sektori i nivoi vlasti.

Federalnim i Kantonalnim zakonom, propisano je da se finansiranje prva četiri prava civilnih žrtava obezbjeđuje u omjeru 70% iz Budžeta Federacije i 30% iz Budžeta Kantona. Osnovica za obračun novčanih primanja ovih lica iznosi 70% od osnovice utvrđene u skladu s federalnim propisima o pravima branitelja i članova njihovih porodica, dok se lična invalidnina utvrđuje u mjesečnom iznosu prema grupi oštećenja organizma u propisanom procentu. Osnovica je izmjenjena i utvrđena Odlukom Vlade Federacije BiH o utvrđivanju koeficijanta za obračun i isplatu mjesečnih novčanih naknada korisnika boračko-invalidske zaštite U Federaciji BiH ("Sl. novine FBiH", br. 33/24) u iznosu 962,51 KM, a u primjeni je bila od 01.01.2024. godine. Ličnu invalidninu, civilne žrtve rata mogu ostvariti zavisno od procenta tjelesnog oštećenja od 60% do 100%, te ovisno o utvrđenoj potrebi, mogu ostvariti dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica u tri grupe, kao i ortopedski dodatak u tri grupe.

Detaljnije podatke o iznosima mjesečnih novčanih primanja korisnika prava civilnih žrtava rata predstavljeni su u Tabeli br. 11.

Tabela br. 11

Naknade po korisniku	CIVILNE ŽRTVE RATA											
	100% I.	100% II.	90%	80 %	70%	60%	I. Grupa tuđe njege	II. Grupa tuđe njege	III. Grupa tuđe njege	I.step. ortopetski dodatak	II.step. ortopetski dodatak	III.step. ortopetski dodatak
F BiH po korisniku	471,63	344,29	259,4	203	15,92	84,89	471,63	330,14	235,81	136,77	103,75	80,18
ZDK po korisniku	202,13	147,55	111,17	86,9	64,68	36,38	202,13	141,49	101,06	58,62	44,47	34,36
UKUPNO	**673,76**	**491,84**	**370,57**	**290**	**80,6**	**121,27**	**673,76**	**471,63**	**336,87**	**195,39**	**148,22**	**114,54**

Dakle, navedeni iznosi se uplaćuju u ukupnom iznosu prema ostvarenom stepenu invaliditeta, utvrđenoj grupi dodatak za njegu i pomoć, kao i stepenu ortopedskog dodatka na lične račune korisnika.

Pravo na porodičnu invalidninu imaju članovi porodice civilne žrtve rata, uz uslove propisane Federalnim zakonom. U Tabeli br. 12 prikazani su iznosi naknade za porodičnu invalidninu koja se utvrđuje prema broju članova porodice.

Tabela br. 12

Prema broju članova porodice:	Ukupan iznos:	Udio FBiH:	Udio ZDK:
-za jednog člana porodice	289,72 KM	202,80 KM	86,92 KM
-za 2 člana porodice	370,57 KM	259,40 KM	111,17 KM
-za 3 člana porodice	404,26 KM	282,98 KM	121,28 KM
-za 4 člana porodice i više	437,94 KM	306,56 KM	131,38 KM

Za finansiranje novčanih primanja civilnih žrtava rata tokom 2024. godine, ukupno je utrošeno 3.080.697,61 KM, i to 30% sredstava iz Budžeta kantona u iznosu od 922.916,75 KM i 70% sredstava iz Budžeta Federacije BiH u iznosu od 2.157.780,86 KM, dok je prava civilnih žrtava rata ostvarivalo je 724 korisnika i finansirano 872 prava. U 2023. godini, prava civilnih žrtava rata ostvarivalo je 714 korisnika i finansirano 860 prava za što je ukupno utrošeno 3.008.904,57 KM, odnosno iznos od 880.453,51 iz Budžeta Kantona (30%) i 2.050.532,94 KM iz Budžeta Federacije BiH (70%). Uporedni podaci pokazuju da je u 2024. godini više za 10 korisnika naknada civilnih žrtava rata i da je veći broj ostvarivanih prava za 12 prava, odnosno da je iz Budžeta više utrošeno za 42463,24 KM. Detaljni podaci o broju korisnika i broju ostvarenih prava civilnih žrtava rata u 2024. i 2023. godini, prikazani su u Tabeli br. 13, dok je pregled mjesečnih isplata, po gradovima/općinama predstavljen u Tabeli br.14, na strani broj 25.

Shodno Uputstvu o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 17/22), civilne žrtve rata i članovi njihovih porodice ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu. Prvostepeni organi za provođenje postupka priznavanja ovog prava su centri ili općinske službe za socijalnu zaštitu.

Pravo na pomoć u obezbjeđenju troškova liječenja i pravo na pomoć u nabavci ortopedskih pomagala, civilne žrtve rata ostvaruju pod uslovima i na način utvrđen propisima iz oblasti zdravstvene zaštite. U slučaju kada su civilne žrtve rata u socijalnoj potrebi u skladu sa Pravilnikom Ministarstva, civilnim žrtvama su dodjeljiivane jednokratne ili socijalno-intervenirajuće novčane pomoći za dodatne troškove liječenja ili za nabavku ortopedskog pomagala. Na isti način, dodjeljivane su socijalno-intervenirajuće pomoći na ime stambenog zbrinjavanja, poboljšanja uslova stanovanja ili adaptacije prostorija i drugim stanjima socijalne potrebe.

Kako bi se pružila bolja podrška ovoj populaciji, Ministarstvo u kontinuitetu podržava aktivnosti Saveza civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona koz sufinansiranje programa rada i obilježavao „Dan civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona" sa ciljem da se unapredi položaj civilnih žrtva rata.

S obzirom da je donesen novi Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata i članova njihovih porodica u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH", broj: 60/23) u augustu 2023. godine isti se primjenjuje od prvog januara 2024. godine. U skladu sa obavezama ovaj kanton je u posljednjim izmjenama Kantonalnog zakona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 8/24) izvršio usklađivanje odredbi i donio Uputstvo o načinu ostvarivanja prava na pokriće troškova dženaze/sahrane po osnovu smrti civilne žrtve rata i člana uže porodice civilne žrtve rata (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 13/24). Na ovaj način Ministarstvo je omogućilo ostvarivanje utvrđenih prava.

Pregled broja korisnika i prava civilnih žrtava rata koja su korisnici ostvarivali u 2024. i 2023. godini

Tabela br. 13

OPĆINA	Broj korisnika		Lična invalidnina		Mjesečno lično primanje		Dodatak za njegu i pomoć		Ortopedski dodatak		Porodična invalidnina		Ukupan broj ostvarenih prava	
	2024. god	2023. god	**2024. god**	2023. god	**2024. god**	2023. god	**2024. god**	2023. god	**2024. god**	2023. god	**2024. god**	2023. god	**2024. god**	2023. god
Breza	**31**	32	**9**	9	**1**	1	**1**	1	**4**	4	21	22	**36**	37
Doboj jug	**32**	33	**15**	15	**3**	3	**3**	3	**5**	5	14	15	**40**	41
Kakanj	**19**	19	**5**	5	**7**	7	**0**	0	**2**	2	7	7	**21**	21
Maglaj	**126**	122	**52**	52	**3**	3	**5**	5	**21**	21	71	67	**152**	148
Olovo	**36**	37	**22**	23	**0**	0	**0**	0	**9**	9	14	14	**45**	46
Tešanj	**120**	119	**59**	60	**6**	6	**3**	3	**29**	29	55	53	**152**	151
Usora	**12**	12	**4**	4	**0**	0	**1**	1	**2**	2	8	8	**15**	15
Vareš	**37**	35	**10**	10	**15**	15	**0**	0	**1**	1	12	10	**38**	36
Visoko	**81**	79	**30**	30	**8**	8	**1**	1	**13**	13	43	41	**95**	93
Zavidovići	**101**	98	**56**	55	**3**	3	**4**	3	**18**	17	42	40	**123**	118
Zenica	**92**	91	**30**	30	**17**	17	**1**	1	**19**	19	45	44	**112**	111
Žepče	**37**	37	**16**	16	**4**	4	**0**	0	**6**	6	17	17	**43**	43
UKUPNO	**724**	714	**308**	309	**67**	67	**19**	18	**129**	128	**349**	338	**872**	860

Pregled godišnjih isplata, po gradovima/općinama, u korist korisnika prava civilnih žrtava rata, za period: januar-decembar 2024. godine

Tabela br. 14

CIVILNE ŽRTVE RATA	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA												
	Breza	**Doboj Jug**	**Kakanj**	**Maglaj**	**Olovo**	**Tešanj**	**Usora**	**Vareš**	**Visoko**	**Zavidovići**	**Zenica**	**Žepče**	**UKUPNO**
ZDK	36.771	50.197	28.668	154.930	37.500	147.397	17.130	57.263	101.098	118.131	130.581	43.251	**922.917**
FBiH	86.163	114.065	66.992	363.107	87.773	344.983	40.138	133.808	236.611	276.531	305.450	102.159	**2.157.781**
Ukupno	**122.933**	**164.262**	**95.660**	**518.038**	**125.273**	**492.380**	**57.268**	**191.071**	**337.709**	**394.662**	**436.032**	**145.410**	**3.080.698**

5. OBLAST ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM

U oblasti zaštite porodice sa djecom, pomoć i podrška porodici se pruža kroz materijalna i druga davanja, te usluge u podizanju, odgoju i zbrinjavanju djece, te njihovom osposobljavanju za samostalan život i rad sa ciljem ostvarivanja najboljeg interesa djeteta. Nastojeći da se ova oblast unaprijedi kroz reformu sistema socijalne zaštite na nivou Federacije, donesen je Zakonom o materijalnoj podršci porodicama sa djecom (Službene novine Federacije BiH, broj: 52/22 i 58/24). Ovim zakonom uređena je materijalna podrškea porodicama sa djecom i to kroz: ostvarivanje prava na dječiji dodatak i novčanu pomoć porodiljama koje nisu u radno donosu, postupak, uslovi i način ostvarivanja prava, finansiranje materijalne podrške porodicama s djecom, nadzor, te propisana je obaveza kantonima da usklade svoje zakone i regulišu druga pitanja od značaja za ostvarivanje materijalne podrške porodicama sa djecom na nivou kantona. Donošenjem ovog zakona pravo na dječiji dodatak od novembra 2022. godine, se ostvaruje i finansira na nivou Federacije BiH, te su propisani ujednačeni kriteriji za pravo na novčanu pomoć porodilja koje nisu u radnom odnosu kako bi kantoni mogli finansirati i druga proširena prava iz budžeta kantona.

U Zeničko-dobojskom kantonu je izvršeno usklađivanje propisa, usvajanjem Izmjena i dopuna Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 16/22), na način da je proširen obim prava bez obzira na radno pravni status ili prihode u domaćinstvu porodilje, te je izjednačen iznos pomoći i naknade za sve porodilje. U narednim Izmjenama i dopunama Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 8/24), ovo pravo je nao osnovu prihvaćene inicijative od Skupštine Zeničko-dobojskog kantona dodatno uređeno na način da naknadu plaće utvrđenu rješenjem centra za socijalni rad/službe socijalne zaštite isplaćuje poslodavac svaki mjesec uz isplatu plaće radnicima, što je ranije vršeno putem centara za socijalni rad/službi socijalne zaštite.

Posljednjim Izmjenama i dopunama Kantonalnog zakona, također na osnovu prihvaćene inicijative od Skupštine Zeničko-dobojskog kantona propisano je pravo dodatka za djecu i mlade sa invaliditetom, uslovi za njegovo ostvarivanje, pokretanje postupka, nadležnosti prvostepenog i drugostepenog organa, kao i visina iznosa dodatka, način isplate i način osiguranja sredstava.

Kantonalnim zakonom je propisano da se osnovna prava porodice sa djecom finansiraju iz kantonalnog Budžeta, a da dodatna ili proširena prava shodno mogućnostima regulišu i finansiraju gradovi/općine. S tim u vezi, u ovom dijelu Informacije predočeni su pokazatelji o dostignutom stanju po pitanju finansiranja ostvarenih prava po Kantonalnom zakonu, kao i dostupni podaci o ostvarenim pravima na nivou gradova/općina, po osnovu podataka koje su za izradu ove informacije dostavljeni od centara/službi sa područja Kantona.

5.1. Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odustvuje sa posla za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta

Kantonalnim zakonom, propisano je da pravo na naknada plaće za vrijeme korištenja porodiljskog odsustva u skladu sa propisom o radu, ostvaruje žena majka koja ima prebivalište na području Kantona u periodu od 6 mjeseci, prije podnošenja zahtjeva ili žena majka čiji poslodavac ima sjedište na području Kantona, pod uslovom da ovo pravo nije regulisano prema mjestu prebivališta porodilje. Također, propisano je da se naknada plaće utvrđuje u visini od 1.000,00 KM mjesečno za vrijeme trajanja porodiljskog odsustva, odnosno ukoliko porodilja rodi blizance, trojke ili više djece naknada plaće od 1.000,00 KM

uvećava se za 20%, za svako novorođeno dijete. Na ovaj iznos naknade, iz budžeta Kantona se finansiraju doprinosi na utvrđenu naknadu. Pored ove naknade, Zakonom o radu nije zabranjeno i u praksi se provodi da poslodavci isplaćuju razliku sredstva do punog iznosa plaće porodilji, zaposlenici ukliko je plaća veća od utvrđene naknade. Nadalje, Kantonalnim zakonom propisano je da žena-majka koja rodi blizance, treće i svako sljedeće dijete, ukoliko koristi pravo da radi polovinu od punog radnog vremena u skladu sa propisima o radu može ostvariti pravo na odsustvo i naknadu plaće za polovinu do punog radnog vremena koju joj isplaćuje poslodavac u iznosu od 50 % plaće, a koju bi ostvarila da radi puno radno vrijeme.

U 2024. godini, pravo na porodiljsko odsustvo ostvarilo je 1.126 porodilja u radnom odnosu, što je manje za 46 pravo u poređenju sa podacima iz 2023. godine, kada je ovo pravo ostvarilo 1.173 porodilja.

Više podataka o broju ostvarenih prava i utrošenim sredstava tokom 2024. i 2023. godine, posmatrano po gradovima/općinama Kantona, predstavljamo u dijagramima br. 15 i br. 16. Također, a radi boljeg uvida u broj i dinamiku ostvarivanih prava korisnika i utrošenih sredstava u tabeli br. 17., na strani br. 32.

Dijagram broj 15

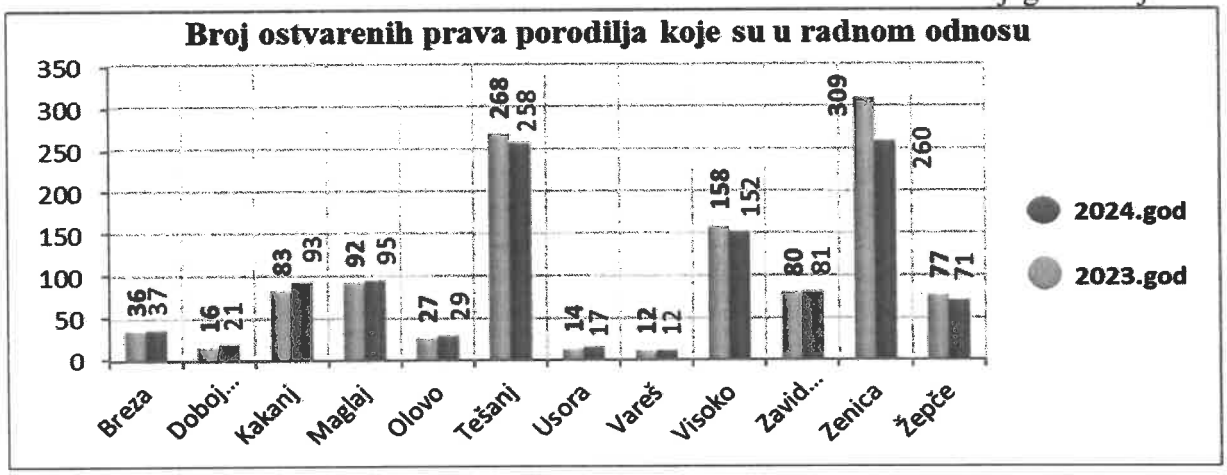

Uvidom u predočene podatke možemo primjetiti da je u odnosu na predhodnu godinu, tokom 2024. godine, manji broj ostvarenih prava evidentiran u općinama: Tešanj, Visoko, Zenica i Žepće, dok je u svim drugim gradovima/općinama Kantona evidentiran veći broj ostvarenih prava.

Tokom 2024.godine, za finansiranje naknada utrošena su sredstva u iznosu od 21.041.127,88 KM, dok je u 2023. godini bilo utrošeno 23.961.191,14 KM, što znači da je u 2024. godini utrošeno manje sredstava za 2.920.063,26 KM ili 12,19%.

Dijagram broj 16

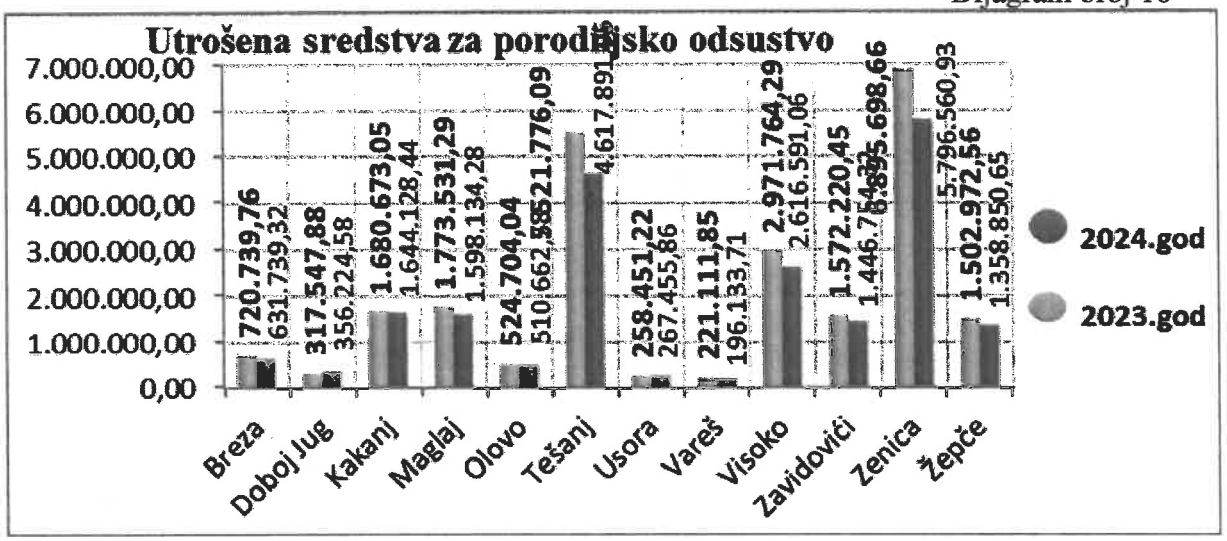

Evidentno je da se značajan dio sredstava iz Budžeta Kantona izdvaja za isplatu naknada za porodilje u radnom odnosu, te da se novim Uputstvom uredio efikasniji način uplate naknada i doprinosa. Ovaj postupak i način isplate naknade umjesto plaće, poreza i doprinosa kao i načinu njihove refundacije poslodavcu propisan je Uputstvom o postupku i načinu isplate naknade plaće radniku za vrijeme odsustva s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta koja se refundira poslodavcu ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 14/24).

Posljednjim izmjenama i dopunana Zakon o materijalnoj podršci porodicama sa djecom (Službene novine Federacije BiH, broj 58/24), nisu mjenjale odrede koje implementiraju kantoni. Ovim zakonom je propisano da će se naknada plate porodilji za vrijeme dok odsustvuje s posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta nastaviti isplaćivati u skladu s kantonalnim propisima iz oblasti socijalne i dječje zaštite, sve do donošenja posebnog propisa u skladu s odredbama Zakona o radu, kojim će se ovo pravo reintegrisati u sistem prava iz radnog odnosa i socijalnog osiguranja, a najkasnije do tri godine od dana stupanja na snagu navedenog zakona, što bi trebalo biti rješeno do septembra 2025. godine. U ovom pravcu su upućene sugestije i inicijative da se ubrza rješavanje ovog pitanja, jer za odsustva sa posla izdvajaju se doprinosi iz plaća, a i u okruženju je na isti ili sličan način uređeno finansiranje porodiljskog odsustva. Cilj navedene odredbe i inicijativa je da se rasterete kantonalni budžeti i sredstva preusmjerila na druga proširena prava porodica sa djecom.

U skladu sa gradskim/općinskim odlukama u Zeničko-dobojskom kantona dodatno se provode mjere zaštite porodilja i podsticaja nataliteta u sljedećim općinama:

- Općina Breza, gdje sve porodilje u skladu sa propisanim kriterijima su ostvarivale novčanu pomoć u iznosima od 150,00 do 750,00 KM. U 2024. godini ovo pravo je ostvarilo 70 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 13.350,00 KM. Zatim, odobrena je jednokratna pomoći za 2 bračni par, koji su prošli postupak potpomognute vantjelesne oplodnje, u ukupnom iznosu 3.000,00 KM;
- Općina Doboj Jug, gdje sve porodilje mogu ostvariti jednokratnu pomoć, i to: za prvo ili drugo novorođeno dijete u iznosu 600,00 KM, za treće novorođeno dijete u iznosu 900,00 KM te za četvrto i svako naredno novorođeno dijete u iznosu 1.100,00 KM. U 2024. godini ovo pravo je ostvarila 35 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 23.700,00 KM. Nadalje, za sufinansiranje 2 zahtjeva za troškove liječenja neplodnosti u postupcima biomedicinski potpomognute oplodnje, izdvojeni su iznosi po 3.000,00 KM ili ukupno 6.000,00 KM;
- Općina Kakanj, gdje sve porodilje mogu ostvariti jednokratnu pomoć za porođaj i opremu novorođenog djeteta u iznosima od 200,00 do 500,00 KM zavisno od broja rođene djece. U 2024. godini pravo je ostvarila 370 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 117.350,00 KM;
- Općina Tešanj, gdje sve porodilje koje rode treće, četvrto i više djece, imaju pravo na jednokratnu pomoć u iznosu od 500,00 KM. U 2024. godini, pravo je ostvarilo 82 porodilje, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 41.000,00 KM. Također, odobravane su jednokratne pomoći za 10 bračnih parova, koji su prošli postupak potpomognute vantjelesne oplodnje, te iz općinskog Budžeta odobrena pomoć u iznosu po 3.000,00 KM, odnosno ukupno 30.000,00KM;
- Općina Olovo, gdje porodilje mogu ostvariti jednokratnu pomoć za porođaj i opremu novorođenog djeteta u iznosima od 600,00 do 1.500,00 KM zavisno od broja rođene djece. U 2024. godini, pravo je ostvarilo 36 porodilje i izdvojeno je ukupno 33.500,00 KM
- Općina Usora, gdje sve porodilje mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoć u iznosu od 500,00 KM za prvo i drugo rođeno dijete, te 1.000,00KM za treće i svako

naredno dijete. U 2024. godini ovo pravo je ostvarilo 17 porodilja i iz općinskog Budžeta izdvojeno 8.500,00 KM. Za poticaj porodicama sa troje i više djece u obliku jednokratne pomoći u iznosu od 100,00 KM po djetetu za 32 korisnik izdvojeno je 9.200,00 KM;

- Grad Zenica, gdje sve porodilje mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoći u iznosu od 230,00KM. U 2024. godini, ovo pravo je ostvarilo 807 porodilja, a iz Budžeta Grada izdvojeno je 187.220,00 KM. U smislu podrške trudnicama odobravane su i jednokratne novčane pomoći za sufinansiranje troškova pružanja medicinskih usluga vantjelesne oplodnje za 17 bračnih parova, i to: za prvi pokušaj odobravano 1.000,00 KM, za drugi i treći pokušaj odobravano 2.000,00 KM, a za 4 i više mogućnost sufinansiranja dva pokušaja od po 2.500,00 KM. U ove svrhe iz gradskog Budžeta izdvojeno je 28.500,00 KM;
- Općina Žepče, gdje sve porodilje koje su rodile blizance i treće ili više djece mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoć za prvo dijete 100,00 KM i za svako sljedeće novorođenče pomoć se uvećava za 100,00 KM, a za rođenje blizanaca 300,00 KM, s tim da ako su bilizanci iz drugog ili trećeg poroda na taj iznos se dodaje i iznos koji predviđen prema ukupnom broju djece u porodici porodilje. Navedena prava ostvarilo je 199 porodilja, za što je iz općinskog Budžeta ukupno izdvojeno 41.200,00 KM KM;
- Grad Visoko, gdje za svako dijete upisano u matične knjige Grad odobrava novčani poklon u iznosu 100,00 do 500,00 KM. U 2024. godini za 323 djece odobreno je 34.500,00 KM. Također, odobravane su jednokratne pomoći za 7 bračnih parova, koji su prošli postupak potpomognute vantjelesne oplodnje, u iznosu od 1.000,00KM do 2.000,00 KM, a u ovu svrhu ukupno je utrošeno 13.000,00 KM.

5.2. Zaštita porodilja koje nisu u radnom odnosu

Uslovi za ostvarivanje prava na novčanu pomoć žene-majke koja nije u radnom odnosu propisani su na način da porodilja mora imati prebivalište na području Kantona u periodu od 6 mjeseci prije podnošenja zahtjeva i biti prijavljena na evidenciji nadležne službe za zapošljavanje ili biti na redovnom školovanju, to jeste dokazati da se na evidenciji Porezne uprave ne vode kao zaposlena. Na ovaj način omogućeno je ostvarivanje prava svim porodiljama koje nisu u radnom odnosu. Novčana pomoć se utvrđuje u visini od 1.000,00 KM mjesečno i može ostvarivati do 12 mjeseci od dana rođenja djeteta. Kao i kod porodilja koje su u radnom odnosu, ukoliko porodilja rodi blizance, trojke ili više djece ovaj iznos pomoći se uvećava za 20%, za svako novorođeno dijete.

U toku 2024. godine, putem centara/službi pravo na novčanu pomoć ostvarivalo je 1.886 porodilja koje nisu u radnom odnosu, dok su u 2023. godini, isto pravo ostvarile 1.752 porodilje. Prema ovim podacima u 2024. godini više je za 134 porodilja koje su ostvarile ovo pravo, dok je u 2023. godini bilo više ostvarenih prava za 196 porodilja. Navedeni podaci ukazuju na trend povećanja broja porodilja koje nisu u radnom odnosu i uporedne podatke predstavljamo u dijagramu br. 17, gdje su dati razvrstani podaci po gradovima/općinama Kantona.

Dijagram br. 17

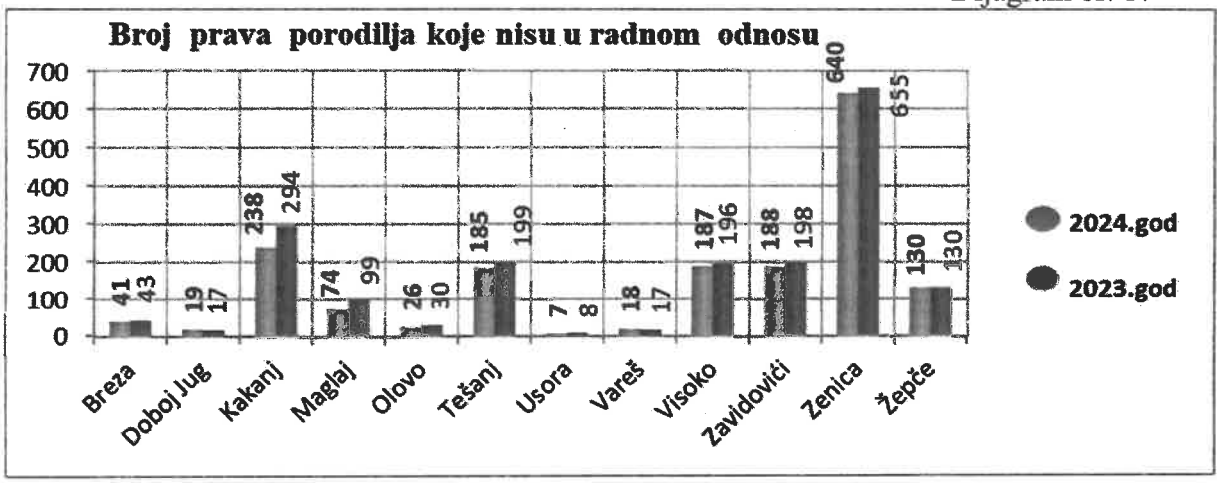

Za finansiranje pomoći porodiljama koje nisu u radnom odnosu u 2024. godini utrošeno je 22.160.205,99 KM, dok je za ovo pravo u 2023. godini bilo utrošeno 21.055.866,88 KM, a što je više za 1.104.339,11 KM ili 5,24% . Veći utrošak sredstava je nastao uslijed većeg broja porodilja koje nisu u radnom odnosu.

Utrošak sredstava za novčanu pomoć nezaposlenim porodiljama razvrstan je po gradovima/općinama Kantona za 2024. i 2023. godinu, te prikazan u narednom dijagramu br. 18. Ovaj pregleda utrošak sredstava po gradovima/općinama dat je i u tabelaranom prikazu, u Tabeli br. 17.

Dijagram br. 18

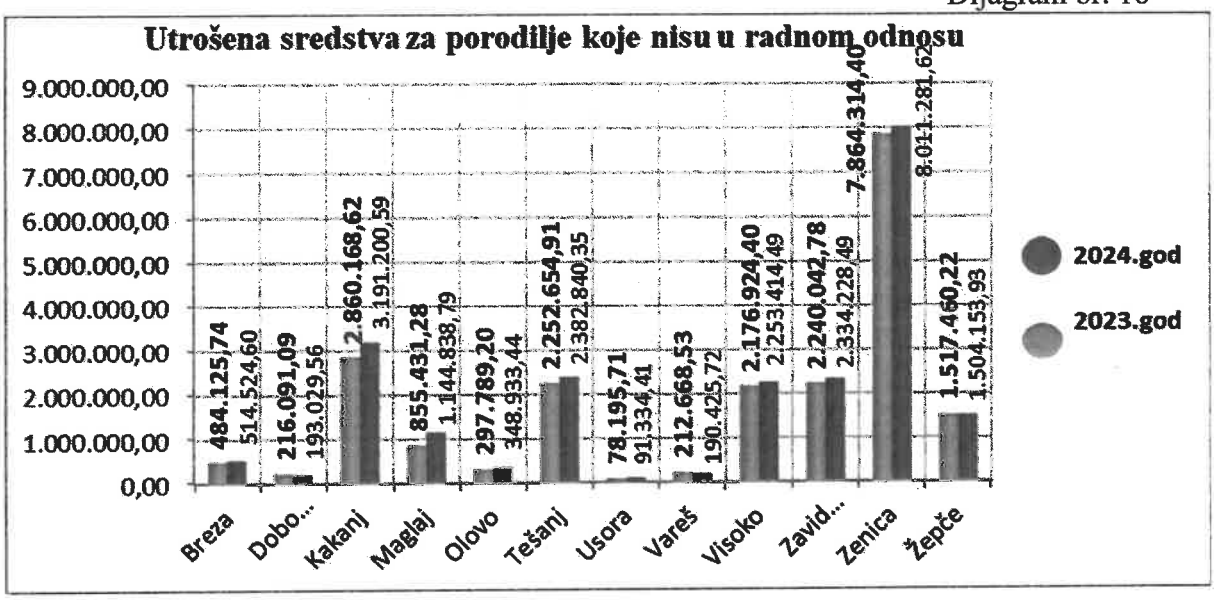

Dakle, novim zakonskim rješenjem kroz isplate pomoći i naknada za porodilje u istim iznosima ujednačena je podrška porodicama za brigu i njegu o novorođenoj djeci. Efekti finansijske podrške rezultirali su većim obuhvatom i brojem porodilja, odnosno povećanjem porodilja koje nisu u radnom odnosu, a što je prema ostvarenom broju prava predstavljeno u dijagramu broj 19.

Dijagram br. 19

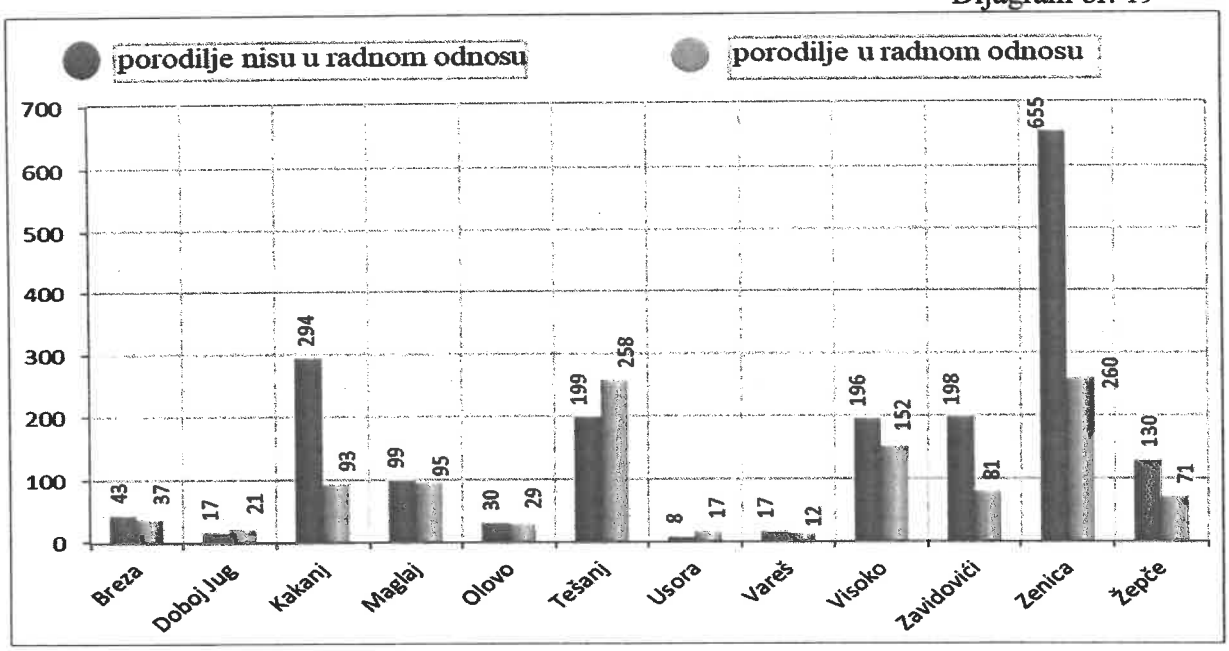

Uvidom u ukupan broj svih osvatrenih prava porodilja u Kantonu, bez obzirana radno pravni status, možemo konstatovati da je u 2024. godini povećan broj za 88 osvatrenih prava porodilja. Uporedni broj ostvarenih prava za posljednje dvije godine predstavljeno je u tabeli broj 16.

Tabela broj 16.

Godina	2024. godina	2023. godina
Porodilje u radnom odnosu	1.126	1.173
Porodilje nisu u radnom odnosu	1.886	1.752
UKUPNO	**3.012**	**2.925**

5.3. Pravo na dodatka za djecu i mlade sa invaliditetom

Na području Kantona u 2024. godini je uspostavljeno dodatno prava na dodatak za djecu i mlade sa invaliditetom, a podrazumijeva mjesečno novčano primanje djeci i mladima sa invaliditetom od 60% do 100% dok se nalaze na redovnom školovanju, i to najduže do navršene 27. godine života, ako im je nalazom Instituta za medicinsko vještačenje utvrđena nesposobnost za samostalan rad i privređivanje. Svrha ovog dodatka je da se pruži pomoć porodicama koje izdržavaju i vode brigu o djeci ili mladim osobama kao najranjivijoj populaciji, s obzirom da isti nisu bili obuhvaćeni pravom na dječiji dodatak na nivou Federacije BiH. U Kantonu ovo pravo je uspostavljeno i priznavano od juna 2024. godine u iznosu 7% od prosječne plaće Kantona, to jeste u iznosu 67,34 KM.

Prema sumiranim podacima iz centara/službi ovo pravo je za šest mjeseci ostvarilo ukupno u prosjeku 149 korisnika i za finansiranje dodatka utrošeno je ukupno 117.423,88 KM.
Pregled ostvarenih prava i utroška sredstava po gradovima/općinama predstavljen je u Tabeli br.17, na narednoj stranici.

Pregled korisnika prava porodice sa djecom i utrošenih sredstava u 2024. godini, posmatrano po vrsti prava i gradovima/općinama Kantona

Tabela br. 17

Redni broj	OSNOVNA PRAVA PORODICE SA DJECOM		OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA												
			Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO
1	Novčana naknada plaće za zaposlene porodilje	broj	37	21	93	95	29	258	17	12	152	81	260	71	**1.126**
		KM	631.739,32	356.224,58	1.644.128,44	1.598.134,28	510.662,78	4.617.891,95	267.455,86	196.133,71	2.616.591,06	1.446.754,32	5.796.560,93	1.358.850,65	**21.041.127,88**
2	Novčana pomoć za nezaposlene porodilje	broj	43	17	294	99	30	199	8	17	196	198	655	130	**1.886**
		KM	514.524,60	193.029,56	3.191.200,59	1.144.838,79	348.933,44	2.382.840,35	91.334,41	190.425,72	2.253.414,49	2.334.228,49	8.011.281,62	1.504.153,93	**22.160.205,99**
3	Dodatak za djecu i mlade sa invaliditetom	broj	2	4	21	16	0	29	0	2	24	10	33	8	**149**
		KM	1.355,76	2.485,56	13.331,64	6.025,60	301,28	20.487,04	0,00	1.506,40	14.310,80	14.536,76	38.413,20	4.669,84	**117.423,88**
UKUPNO		broj	**83**	**42**	**408**	**211**	**60**	**485**	**25**	**31**	**371**	**289**	**947**	**208**	**3.161**
		KM	**1.147.620**	**551.740**	**4.848.661**	**2.748.999**	**859.898**	**7.021.219**	**358.790**	**388.066**	**4.884.316**	**3.795.520**	**13.846.256**	**2.867.674**	**43.318.758**

6. OSTALI OBLICI SOCIJALNE ZAŠTITE I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM

Oblici zaštite koji se finansiraju ili sufinansiraju iz Budžeta Kantona kao dodatne interventne mjere i aktivnosti socijalno zaštitnog karaktera iz nadležnosti ovog Ministarstva su: sufinansiranje „Sigurne kuće“ zbog zaštita žrtava nasilja u porodici, sufinansiranje rada javnih-humanitarnih kuhinja, pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera, zdravstveno osiguranje, podrška organizacijama civilnog društva, te obilježavanje Dječije nedjelje.

6.1. Sufinansiranje „Sigurne kuće“ prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici na područja gradova/općina Zeničko-dobojskog kantona

Žrtve nasilja su prepoznate kao korisnici prava iz socijalne zaštite u Kantonalnom zakonu i u skladu sa propisanim uslovima mogu ostvariti više utvrđenih prava. Jedno od osnovnih prava je privremeni smještaj u sigurnu kuću. U skladu sa Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici ("Službene novine FBiH", br. 20/13 i 75/21) i Kantonalnim zakonom, usluge smještaja u „Sigurnu kuću“ pruža Udruženje „Medica“ Zenica uz kontinuiranu finansijsku podršku ovog ministarstva. Sufinansiranja rada sigurnih kuća je obaveza Kantona u dijelu 30% potrebnih sredstava i Federacija BiH u djelu 70% sredstava. U skladu sa Protokolom o saradnji u pružanju zaštite, podrške, pomoći i zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici i zajednici i prevencije nasilja u Zeničko-dobojskom kantonu (“Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 21/20), Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je u 2024. godini redovno sufinansiralo rada „Sigurne kuće“ u mjesečnom iznosu 10.000,00KM, odnosno na godišnjem nivu u iznosu 120.000,00 KM.

Prema Izvještaju Udruženja „Medica“ Zenica, u Sigurnu kuću 2024. godine na smještaju je zbrinjavano 55 osoba, a u 2023. godini 62 osobe prema strukturi žrtava, kako je to predočeno u tabeli broj 18.

Tabela broj 18.

Godina	Broj žena	Broj muške djece	Broj ženske djece	Ukupno
2023.	22	21	19	**62**
2024.	24	13	18	**55**

Tokom smještaja za žrtve nasilja posluženo je ukupno 7.905 porcija obroka i 1.515 porcija užine, pruženo ukupno 988 medicinskih usluga, održano 46 grupnih edukativnih radionica o održavanju lične higijene i zdravlja sa 25 individualnih razgovora o očuvanju zdravlja, urađene ukupno 403 individualne savjetodavne/terapijske sesije u okviru psihosocijalne podrške, 9 grupnih edukativno - suportivnih sesija sa ženama i djecom u cilju grupnog povezivanja i zabave, održano 10 grupnih sastanaka sa korisnicama Sigurne kuće, pruženo 26 pravnih savjeta, obavljeno 167 kontakata sa nadležnim ustanovama.

Dakle, korisnicima u Sigurnoj kući, pored sigurnog smještaja i redovnih obroka, pružaju se i usluge: kompletne logističke podrške kao što su osnovni higijenski artikli, osnovna obuća i odjeća, te ostalo shodno potrebama svake korisnice (žene i djeteta); kontinuirana psihološka pomoć i podrška; usluge medicinskog servisa, edukacije o ličnoj higijeni i higijeni prostora, očuvanju reproduktivnog zdravlja, okupaciona terapija, završavanje obuka za zanimanje (krojenje, šivenje, tapaciranje, printanje na tekstilnoj mašini, frizerski kurs i manikura); kontinuirani odgojno-obrazovni rad sa djecom; podrška pri uključivanju /nastavku obrazovnog procesa, upisa u školu, regulisanju potrebnih knjiga i školskog materijala, te kontinuirana podrška u savladavanju školskog gradiva i drugih školskih aktivnosti. Udruženje

pruža širi spektar različitih usluga i uredno dostavlja izvještaje o realizaciji usluga smještaja u „Sigurnu kuću".

U Psihološko savjetovalište se obratilo ukupno 30 osoba (22 žene, 1 djevojčica, 5 dječaka i 2 muškarca). Ukupan broj terapijskih tretmana/sesija (prvi i ostali dolasci) u Psihološkom savjetovalištu Medica Zenica iznosio je 127 sesija (70 sa ženama, 53 sa djecom - 19 sa djevojčicama, 34 sa dječacima i 4 sa muškarcima). Pravno savjetovalište je koristilo ukupno 50 osoba (47 žena i 3 muškarca), a ukupan broj obavljenih sesija pravnog savjetovanja iznosio je 107 sesija (101 sa ženama i 6 sa muškarcima). U postupku pružanja pravne podrške civilnim žrtvama rata – posebnoj kategoriji napisane su 2 žalbe, 2 tužbe i 1 zahtjev za preispitivanje sudske odluke. Putem telefona Medice Zenica i zvanične email i facebook adrese zaprimljeno je ukupno 64 obraćanja u kojima su pružene 64 intervencije (psihološka podrška, informacije, pravna pomoć, prijavljivanje nasilja prema nadležnim institucijama), dok je prema policijskim upravama i centrima za socijalni rad poslano ukupno 75 dopisa (36 prema centrima za socijalni rad i 39 prema policijskim upravama/stanicama).

U skladu sa Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije o izrečenim zaštitnim mjerama, osobama koje su štićene zaštitnom mjerom i o nasilnim osobama kojima su izrečene zaštitne mjere (Službene novine FBiH, broj: 95/13) centari za socijalni rad/nadležne općinske službi socijalne zaštite tokom 2024. godine evidentirali su 455 žrtava nasilja, dok je u 2023. godini, bilo evidentirano 392 žrtava nasilja. Radi boljeg pregleda stanja u Zeničko-dobojskom kantonu, prema mjestu prebivališta predstavljamo broj osoba koje su bile štićene zaštitnom mjerom u dijagramu broj 21.

Dijagram broj 21.

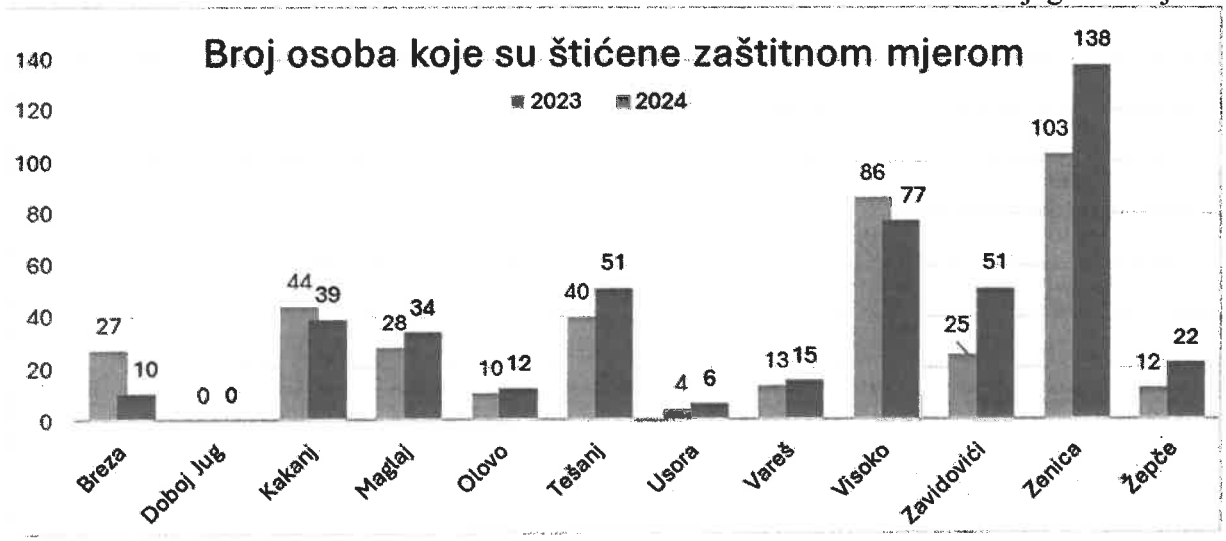

Prikupljeni podaci ukazuju da se najveći broj nasilnih radnji odnosi na verbalni napad, vrijeđanje, psovanje, te fizički napad člana porodice na drugog člana porodice, bez obzira da li je nastupila fizička povreda, odnosno izazivanje opasnosti da će prouzrokovati fizičku ili psihičku bol ili patnju. Tokom 2024. godine, evidentirano je 1.218 nasilnih radnj, što je više za 309 radnji u odnosu na podatke u 2023. godini, kada je registrovano 909 nasilnih radnji. Kao počinioci nasilja u 2024. godini evidentirano je 358 nasilnih osoba, dok je u 2023. godini bila evidentirana 291 nasilna osoba. Tokom 2024. godine, sudovi su počiniocima nasilja izrekli 781 zaštitnih mjera, dok su u 2023. godini izrekli 608 zaštitnih mjera. U ovim procesima zaštite žrtava nasilja, prema nadležnostima učestuje policija, organ starateljstva i druge institucije nadležne za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, nadležna tužilaštva i sudovi, uz obavezu zajedničkog i koordiniranog djelovanja sa svim drugim institucijama, ustanovama i organizacijama.

6.2. Pomoć za javne-humanitarne kuhinje

Rad javnih kuhinja u kontinuitetu podržava Vlada Zeničko-dobojskog kantona sa ciljem pripremanja obroka najugroženijim građanima na području Zeničko-dobojskog kantona radi prevazilaženja stanja socijalne potrebe uzrokovane teškom socijalnom i materijalnom situacijom građana.

U skladu sa Zakonom o izvršavanju Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2024. godinu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: broj: 21/23 i 12/24) ovo ministarstvo je završilo procedura po Javnom poziva za udruženja, vjerske organizacije i druge organizatore rada javnih kuhinja koji pružaju usluge javne kuhinje za građane na području Zeničko-dobojskog kantona. U 2024. godini na prijedloga ovog ministarstva, Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-9519/24 od 17.05.2024. godine, odobrena su sredstva za pružanje usluga u ukupnom iznosu od 400.000,00 KM.

Pregled dodijeljenih sredstava za javne-humanitarne kuhinje predstavljen je u Tabeli broj 18.

Tabela br. 18

r/b	Naziv organizatora	Sredstva:
	Udruženje "Mladi volonteri" -javna kuhinja Visoko	40.869,00
	HO "Merhamet" RO Maglaj	75.349,00
	HO "Merhamet" MDD RO Zenica	160.000,00
	Grad Zenica	100.000,00
	Humanitarno-karitativna ozganizacija franjevačke provincije Bosne srebrene "Kruh Sv. Ante" Sarajevo	23.782,00
U K U P N O:		**400.000,00**

Navedena podrška od velikog je značaja za građane Kantona jer osigurava minimalne potrebe za ishranom, prevenira ili umanjuje neimaštinu i ekstremno siromaštvo građana. Prema izvještajima i podacima navedenih javnih-humanitarnih kuhinja, u 2024. godini, dnevni obroci su pripremani za 1.790 osoba. Drugi izvori sredstva za rad javnih kuhinja se obezbjeđuju iz gradskih/općinskih budžeta, donacija i programa/projekata.

6.3. Pomoć za potrebe i intervencije socijalno zaštitnog karaktera

U skladu sa Kantonalnim zakonom i Pravilnikom o načinu ostvarivanja prava na novčanu pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera za osobe koja se nalaze u stanju socijalne potrebe („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 6/23), te budžetskim mogućnostima Kantona, Ministarstvo je odobravalo socijalno-intervenirajuće novčane pomoći na osnovu zahtjeva podnesenih od strane osoba u stanju socijalne potrebe ili od strane centara za socijalni rad. Zaprimljene zahtjeve razmatrala je Komisija i predlagala odobravanje novčane pomoći socijalno intervenirajućeg karaktera, a iste su odobravane rješenjima zaključcima ministra ili zaključcima Vlade Kantona.

U 2024. godini, odobravana je pomoć socijalno-intervenirajućeg karaktera pojedincima i porodicama za 157 zahtjeva, od ukupno 446 podnesenih zahtjeva. Na prijedlog ovog ministarstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona je donijela 45 zaključaka o odobravanju novčane pomoći socijalno intervenirajućeg karaktera za osobe i porodice u ukupnom iznosu od 502.159,00 KM, dok je ministar odobrio 112 zahtjeva u ukupnom iznosu od 113.636,70KM. Dakle za pomoći socijalno-intervenirajućeg karaktera pojedincima i porodicama je odobreno 415.795,79 KM, kako je to navedeno u tabeli br.19 i 20.

U Tabeli br. 19. dat je pregled pomoći prema svrsi, broju zaključaka i visini dodjeljene novčane pomoći kako slijedi.

Tabela br. 19

Svrha	Broj	Iznos
		(KM)
Liječenje i kupovina lijekova	123	325.769,79
Ortopedska pomagala	8	2.685,00
Stambeno	15	64.359,00
Nasilje u porodici	4	4.500,00
Medicinski potpomognuta oplodnja	7	18.482,00
Ukupno:	**157**	**415.795,79**

U Tabeli br. 20 je dat pregled o broju i iznosu odobrenih predmetnih novčanih pomoći prema općinama/gradovima u Kantonu.

Tabela br.20

R/B	Grad/općina	Broj predmeta	Iznos (KM)
1.	Breza	6	6.365,00
2.	Doboj Jug	2	3.680,00
3.	Kakanj	7	22.685,00
4.	Maglaj	5	6.426,00
5.	Olovo	2	2.420,00
6.	Tešanj	9	34.487,00
7.	Usora	1	383,00
8.	Vareš	5	5.289,80
9.	Visoko	3	10.955,00
10.	Zavidovići	10	37.259,00
11.	Zenica	89	205.993,99
12.	Žepče	18	79.852,00
Ukupno:		**157**	**415.795,79**

6.4. Zdravstvena zaštita

U skladu sa Kantonalnim zakonom i Zakonom o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH", broj: 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 36/18 i 61/22) i Uputstvom o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 17/22) korisnik prava na zdravstveno osiguranje može biti:

- korisnik prava na stalnu novčanu pomoć,
- lice starije od 65 godina (muškarac), odnosno od 60 godina (žena),
- civilna žrtva rata,
- dijete od rođenja do polaska u osnovnu školu, ako nije zdravstveno osigurano kao član porodice osiguranika,
- lice smješteno u ustanovu socijalne zaštite i lice koje je u postupku smještaja,
- lice koje je žrtva porodičnog nasilja i nasilja u zajednici,
- žena-majka porodilja koja nije u radnom odnosu za vrijeme trudnoće, porođaja i do uzrasta djeteta do godinu dana, odnosno izuzetno i otac djeteta ukoliko ostvaruje pravo na novčanu pomoć u skladu sa članom 127. stav (4) Kantonalnog zakona,

- lice s invaliditetomi lice sa teškoćama u razvoju u smislu člana 13. Kantonalnog zakona,
- dijete i odraslo lice smješteno u hraniteljsku porodicu.

Postupak utvrđivanja i priznavanja prava provodi centar/služba, dok Zavod zdravstvenog osiguranja trebuje sredstava za zdravstveno osiguranje. U toku 2024. godine putem centara/službi ovo pravo ostvarivalo je oko 4.207 korisnika i za finansiranje zdravstvenog osiguranja odobrena su raspoloživa sredstva iz Budžeta Kantona u iznosu od 524.306,00 KM.

6.5. Podrška nevladinim organizacijama i drugim pravnim licima

Ministarstvo kontinuiranim aktivnostima tokom cijele godine podržava rad kantonalnih i općinskih/gradskih udruženja, tj. organizacija civilnog društva. Podrška udruženjima ogleda se u saradnji i pružanju stručne pomoći prilikom provođenja redovnih ili vanrednih aktivnosti udruženja, uspostavljanje međusobne komunikacije i saradnje između udruženja, te između civilnog i javnog sektora.

U 2024. godini, realizovana je aktivnost dodjele sredstava putem Javnog poziva za finansiranje i sufinansiranje programa/projekata nevladinih organizacija na nivou Zeničko-dobojskog kantona. Ministarstvo je raspisalo javni poziv u skladu sa Zakonom o izvršavanju Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2024. godinu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj: 21/23 i 12/24). Kao rezultat provedenih aktivnosti po javnom pozivu, na prijedlog ovog ministarstva Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-11255/24 od 14.06.2024. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 80.000,00 KM za 12 nevladinih organizacija, kako je to navedeno u Tabeli 21.

Tabela 21.

r/b	Naziv nevladine organizacije:	Sredstva:
1.	Društvo socijalnih radnika Zeničko-dobojskog kantona	8.572,00
2.	Udruženje građana "Fojničani" Maglaj	8.011,00
3.	Savez udruženja slijepih građana Zeničko-dobojskog kantona	7.578,00
4.	Koalicija organizacija osoba sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona	7.532,00
5.	EKO-pokret "Život-vita"	5.220,00
6.	Udruženje djece i mladih oboljelih od šećerne bolesti Zeničko-dobojskog kantona	7.457,00
7.	Udruženje oboljelih od multiple skleroze Zeničko-dobojskog kantona	5.143,00
8.	Savez civilnih žrtava rata ZDK	6.902,00
9.	Savez logoraša Zeničko-dobojskog kantona	6.902,00
10.	Udruženje "DLAN" Zenica	6.902,00
11.	Udruženje građana invalidnih lica hroničnih bubrežnih bolesnika Zeničko-dobojskog kantona	4.395,00
12.	Savez invalida rada Zeničko-dobojskog kantona (SIR-ZDK)	5.386,00
U K U P N O:		**80.000,00**

Također, na osnovu raspisanog Javnog poziva za raspodjelu budžetskih sredstava namijenjenih za sufinansiranje obilježavanja značajnih datuma iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona, na prijedlog ovog ministarstva Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-15751/24 od 13.09.2024. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 50.000,00 KM za 19 projekata, i to 14 projekata nevladinih organizacija i 5 projekata ustanova socijalne zaštite, kako je to navedeno u Tabeli 22.

Tabela 22.

r/b	Naziv nevladine organizacije ili ustanove	Sredstva:
1.	Udruženje civilnih žrtava rata Općine Tešanj	2.792,00
2.	Javne ustanove Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona	2.500,00
3.	Asocijacija"MOSTOVI PRIJATELJSTVA" Zenica	2.750,00
4.	Udruženje roditelja osoba sa posebnim potrebama "Zvijezda" Zenica	3.000,00
5.	Udruženje civilnih žrtava rata "92-95" grada Zenica	1.930,00
6.	Udruženje nacionalnih manjina Zenica	2.400,00
7.	Udruženje građana "NAŠ MOST" Zenica	2.850,00
8.	Udruženje građana "KRIVA RIJEKA" Olovo	2.260,00
9.	Udruženje građana "MOST" Visoko	2.900,00
10.	Udruženje građana za podršku osoba sa poteškoćama u mentalnom zdravlju "MILA" Maglaj	1.810,00
11.	JU "Penzionerski dom sa stacionarom ZE-DO kantona"	3.000,00
12.	Udruženje građana civilnih žrtava rata Općine Doboj jug	2.272,00
13.	Udruženje paraplegičara Doboj jug	2.854,00
14.	Udruženje žena "Gostović" Zavidovići	2.800,00
15.	JU Centar za socijalni rad Visoko	2.750,00
16.	JU Centar za socijalni rad Breza	3.000,00
17.	JU "Dom za stara lica" Zenica	3.000,00
18.	Udruženje paraplegičara i oboljelih od dječije paralize Zenica	2.200,00
19.	Udruženje za promociju pozitivne prakse "Centar pozitivne prakse"	2.932,19
U K U P N O:		**50.000,00**

Ministarstvo kontinuirano sarađuju sa savezima/udruženja osoba s invaliditetom. Posebna sradnja je ostvarena sa Koalicijom organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona, organizacijom koja je članica Koordinacionog tijelo za praćenje, usmjeravanje i izvještavanje o realizaciji aktivnosti Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetomu Federaciji Bosne i Hercegovine i provedbu Lokalnog akcionog plana za Zeničko-dobojski kanton.

U nastojanju da se pruži podrška u radu centara za socijalni rad, krajem 2024. godine Ministarstvo je raspisalo javni poziva za dodjelu budžetskih sredstava za 2024. godinu namijenjenih za gradnju novih objekata i pomoć za obnovu i uređenje centara za socijalni rad na području Zeničko-dobojskog kantona. Nakon provedenih aktivnosti po javnom pozivu, na prijedlog ovog ministarstva Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-21140/24 od 20.12.2024. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 327.208,41 KM za 6 centara za socijalni rad, kako je to navedeno u Tabeli 22.

Tabela 22.

R. br.	Naziv aplikanta	Projekat	Iznos sredstava
1	JU Centar za socijalni rad Zavidovići	Gradnja novog objekta	80.000,00 KM
2	JU Centar za socijalni rad Breza	Obnova/uređenje objekta	52.156,52 KM
3	JU Centar za socijalni rad Olovo	Obnova/uređenje objekta	44.068,79 KM
4	JU Centar za socijalni rad Tešanj	Obnova/uređenje objekta	56.000,00 KM
5	JU Centar za socijalni rad Visoko	Obnova/uređenje objekta	55.983,10 KM
6	JU Centar za socijalni rad Žepče	Obnova/uređenje objekta	39.000,00 KM
U K U P N O:			**327.208,41 KM**

6.6. Obilježavanje „Dječije nedjelje“

U Budžetu Zeničko-dobojskog kantona za 2024. godinu, povodom obilježavanja „Dječije nedjelje“ planirana su sredstva u iznosu od 25.000,00 KM. Ministar ovog ministarstva je donio Pravilnik za bodovanje, ocjenu i odabir programa posvećenog obilježavanju dana „Dječija nedjelja“ iz sredstava Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predviđenih za 2024. godinu, broj: 09-11-12803-1/24 od 15.07.2024.godine, i nakon toga je raspisan Javni poziv za odabir programa za organizaciju centralne manifestacije posvećene obilježavanju dana „Dječija nedjelja“. Zaprimljena su tri prijedloga programa i iste je bodovala i cijenila Komisija, te predložila program Javnom ustanovom Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantonan. U skladu sa procedurom ministar Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je donio Program obilježavanja „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskom kantonu za 2024. godinu, broj: : 09-11-12803-6/24 od 10.09.2024.godine.

Na prijedlog Ministarstva, Odlukom Vlade o odobravanju sredstava za organizaciju centralne manifestacije posvećene obilježavanju dana „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskog kantonu, broj: 02-11-16462/24 od 27.09.2024. godine, odobrena su sredstva JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantonan u iznosu od 25.000,00 KM. Zatim je potpisan ugovor s Javnom ustanovom Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantonan kojim su regulisana međusobna prava i obaveze ugovornih strana o realizaciji Program obilježavanja „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskom kantonu za 2024. godinu.

6.7. Druga prava socijalne zaštite koje se finansiraju iz budžeta grada/općina iz Zeničko-dobojskog kantona

Kantonalnim zakonom propisana su i druga osnovna prava iz socijalne zaštite, i to: usluge socijalnog i drugog stručnog rada, kućna njega i pomoć u kući, vršenje starateljstva i nadzor. U oblasti zaštite porodice sa djecom predviđena su prava: posebni psihosocijalni tretman bračnih drugova koji žele djecu i trudnica, smještaj djece uz osiguranu ishranu u ustanovama predškolskog odgoja i osiguranje jednog obroka u vrijeme nastave u školama osnovnog obrazovanja. Navedena prava se finansiraju iz budžeta gradova i općina, a podaci u ovoj informaciji su navedeni u okviru obrađenih prava.

7. NADZOR NAD STRUČNIM RADOM I UTROŠKOM BUDŽETSKIH SREDSTAVA

U skladu sa Planom o vršenju nadzora u 2024. godini, Ministarstvo je izlaskom na teren izvršilo nadzor nad stručnim radom 25 ustanova i 5 dnevnih centara pri JU Centar za djecu i odrasle s posebnim potrebama ZDK (10 centrara za socijalni rad, 2 službe socijalne zaštite i 13 drugih ustanova socijalne zaštite za smještaj koje djeluju na području Kantona) u periodu oktobar – decembar 2024. godine.

U ovoj godini nije bilo zahtjeva za utvrđivanje uslova za obavljanje djelatnosti socijalne zaštite radi proširivanja kapaciteta ili osnivanja ustanove socijalne zaštite. Ministarstvo je u skladu sa obavezama sarađivalo sa Kantonalnom upravom za inspekcijske poslove u procesu pružanja usluga ustanova socijalne zaštite i uspostave inspektorata za oblast socijalne zaštite.

Ministarstvo je u prvostepenom upravnom postupku ostvarivanja prava iz socijalne zaštite riješilo 800 predmeta, a u drugostepenom postupku je riješeno 29 žalbi. Od ukupnog broja riješenih žalbi uvaženo je 18 žalbi, a odbijeno 11 žalbi, te uložena 3 vanredna pravna lijeka.

Ministarstvo je također odgovorilo na ukupno 153 upita koji su pristigli kako od građana, poslodavaca, tako i od strane nadležnih centara za socijalni rad.

Tokom revizionog postupka u ovom ministarstvu je obrađeno 19 predmeta po osnovu prava koje ostvaruju civilne žrtve rata, te 149 predmeta stalne novčane pomoći. Izvršavanje poslova revizije rješenja priznatih prava je ograničeno, jer se revizije obavljaju u skladu sa mogućnostima zaposlenika Ministarstva, s obzirom da nije zaposlena stručna osobe koja bi obavljala poslove revizije prvostepenih rješenja o ostvarivanju prava u skladu sa odredbama Kantonalnog zakona, kako je to navedeno u preporukama Internog audita i Internog revizora od 2017. godine.

8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Stanje socijalne zaštite u velikoj mjeri je uslovljeno trenutnom socjalnom, političkom i ekonomskom situacijom, te posvećenom odnosu prema reformskim procesima za unapređenje sistema socijalne zaštite i raspoloživim sredstvima za socijalnu zaštitu na svim nivoima.

U Zeničko-dobojskom kantonu poduzimane su odgovarajuće mjere i aktivnosti kako bi se obezbjedila potrebna sredstva za nakanade i pomoći pojedincima i porodicama koje ispunjavaju uslove za ostvarivanje zakonom propisanih prava i pružila podrška za najugroženije stanovnike, te preduzimale preventivne mjere i aktivnosti za unapređenje usluga u ustanovama socijalne zaštite u Kantonu. S tim u vezi, Ministarstvao je uključeno u reformske procese na nivou Federacije BiH s ciljem da se u što većoj mjeri obezbijedi dostupnost i ujednačenost u ostvarivanju osnovnih prava korisnika u cijeloj Federaciji BiH. Ovim procesima nastoje se unaprijediti prava i usluge u oblastima socijalne zaštite na kantonalnom i federalnom nivou, sa fokusom na prevenciju i otklanjanje ili umanjenje stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, kao i njihova veća integracija u užoj i široj društvenoj zajednici. Navedeni procesi će imati više uspjeha i bolju integraciju korisnika socijalne zaštite, ukoliko se osigura podrška u svim segmentima života, što podrazumijeva harmonizaciju propisa i podrške u oblasti zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja i pravosuđa, kao i organizacijama civilnog društva da kroz intersektorski pristup rješavaju životna pitanja pojedinaca i porodica u stanju socijalne potrebe.

Navedene aktivnosti realizovane su kroz bolju primjenu i usklađivanje Kantonalnog zakona sa Zakonom o ustanovama socijalne zaštite Federacije BiH, Zakonom o organizacijama i reprezentativnim organizacijama osoba sa invaliditetom i civilnih žrtava rata Federacije BiH i Zakon o zaštiti civilnih žrtva rata i članova njihovih porodica Federacije BiH. Pored navedenih usklađivanja donošenjem Zakon o izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom koje je donijela Skupština Zeničko-dobojskog kantona (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 14/24) propisana su i nova zakonska rješenja koja su predložena prihvaćenim inicijativama u Skupštini Zeničko-dobojskog kantona od strane Udruženja „Dlan“ iz Zenice i zastupnika Gorana Bulajića.

Kroz primjenu Kantonalnog zakona, prava iz socijalne zaštite tokom 2024. godine korisnici su ostvarivali 7.750 prava, što je manje za 29 prava u odnosu na 2023. godinu, kada su korisnici ostvarivali 7.779 prava. Ovo smanjenje broja ostvarenih prava u 2024. godini, je prije svega zbog prestanka uslova ili razloga za dalje ostvarivanje prava. Ostvarivanje propisanih dvanaest prava je dinamičan proces priznavanja i prestanka prava, koji zavisi od ispunjenosti propisanih uslova i razloga za prestanak istih. Praćenjem navedenih podataka

tokom posljednjih deset godina, možemo konstatovati da je broj ostvarenih prava od 2014. godine, imao kontinuiran trend smanjenja broja ostvarenih prava, izuzev 2022. godine kada je bilo blago povećanje ostvarenih prava, a zatim dalje znatno smanjio uslijed prenosa pravo na dječiji dodatak na nivo Federacije BiH. Jasnija sliku i uvid u broj ostvarenih prava korisnika u toku posljednjih deset godina, predstavljena je u dijagramu br. 20.

Dijagram br. 20

Ukoliko u posljednje dvije godine uporedimo ostvarena prava, možemo konstatovati da je pored novog prava na dodatak za djecu i mlade sa invaliditetom za 3 prava povećan broj ostvarenih prava i za 7 prava smanjenjen broj ostvarenih prava iz socijalne zaštite. U novo pravo na dodatak za djecu i mlade sa invaliditetom je uvedeno 149 korisnika i povećan broj ostvarenih prava korisnika evidentiran je za:

- prava civilnih žrtava rata, gdje je više za 12 prava;
- socijalno intervenirajuće pomoći, gdje je više za 36 prava;
- novčanu pomoć ženi-majci koja nije u radnom odnosu, gdje je više za 134 prava.

Umanjen broj korisnika prava evidentiran je kod ostvarivanja:

- prava na stalnu novčanu pomoć, gdje je manje za 31 pravo;
- privremenu i jednokratnu novčanu pomoć, gdje je manje za 156 prava;
- refundaciju troškova medicinskog vještačenja, gdje je manje za 115 pravo;
- smještaj u hraniteljsku porodicu, gdje je manje za 4 prava;
- osposobljavanje za samostalan život i rad djece i mladih osoba ometenih u psihofizičkom razvoju, gdje je manje za 10 prava;
- prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, gdje je manje za 6 prava;
- pravo na novčanu pomoć ženi-majci u radnom odnosu, gdje je manje manje za 46 pravo.

Uvidom u dijagramu br. 21. gdje su utrošena sredstva posljednjih deset godina za prava u oblasti socijalne zaštite, evidentno je da se povećava potrošnje finansijskih sredstava za prava iz oblasti socijalne zaštite. Veća potrošnja sredstava nastaje uslijed stalnih promjena u broju i strukturi korisnika, usklađivanja naknada i pomoći sa rastom prosječne plaće Kantona, povećanjem cijena troškova smještaja i najvećim dijelom od septembra 2022. godine zbog povećanih iznosa naknada i pomoći za sve porodilje. Podaci o izdvajanju sredstava iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona u posljednjih deset godina navedeni su u dijagramu br. 21.

Dijagram br. 21

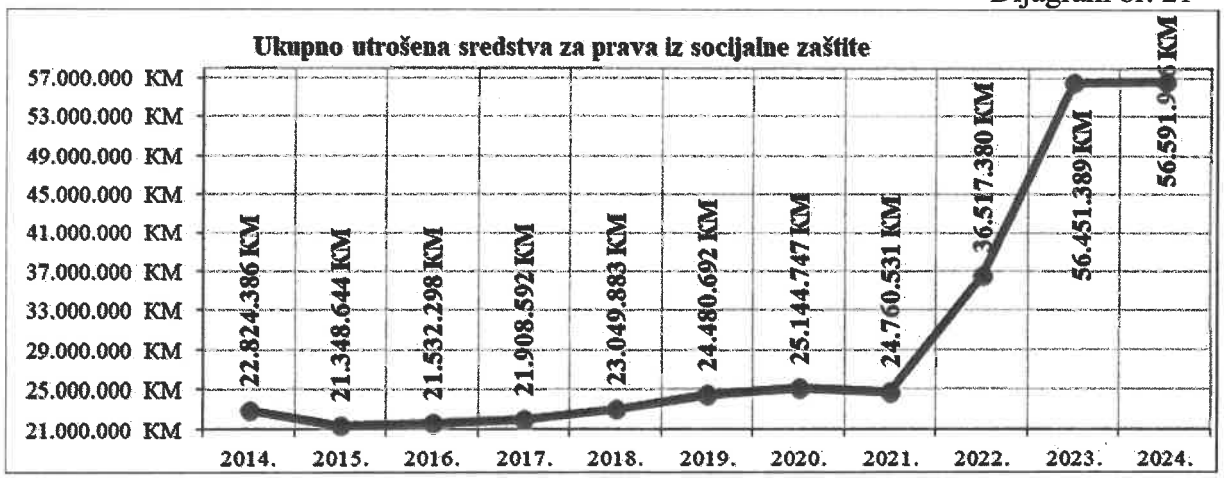

Dakle, u 2024. godini je evidentna veća potrošnja sredstava za navedena prava u odnosu na 2023. godinu, za 140.517 KM, to jeste potrošnja je povećana za 0,25%. Osnovni uzrok većeg izdvajanja budžetskih sredstava u ovom periodu je zbog povećanja broja korisnika pravo na novčanu pomoć porodilja koje nisu u radnom odnosu za 134 majke-porodilje, zatim zakonske obaveze usklađivanja naknada i pomoći sa prosječnom plaćom Kantona kao i povećanju cijena troškova smještaja u ustanovama socijalne zaštite.

Isplata svih mjesečnih naknada i pomoći u 2024. godini, bila je redovna, tako da je na dan 04.12.2024. godine, izvršena posljednja isplata socijalnih davanja za mjesec oktobar 2024. godine.

Tokom 2024. godine poduzimane su i aktivnosti u pravcu razvoja zaštite i integracije djece i odraslih osoba sa invaliditetom, razvoja usluga JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, pružanja podrške udruženjima osoba sa invaliditetom kao i provedbe reformskog procesa procjene, upućivanja i podrške djeci sa teškoćama u razvoju. Zatim, nastavljene su aktivnosti u pogledu deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite, to jeste koordinacije i unapređenja usluga stanovanja u lokalnoj zajednici uz stručnu podršku od strane Ustanove „Sumero centar centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“, kao i aktivnosti na podršci djeci i mladim osobama koje izlaze iz sistema javne brige u pravcu iznalaženja najboljih rješenja za mlade koji izlaze iz sistema javne brige. Provedene su aktivnosti za izradu Programa mjera za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici i nasilja prema ženama i djeci na području Zeničko-dobojskog kantona 2025–2026. godine.

Dostignuto stanje u oblastima socijalne zaštite rezultat je dobre saradnje sa centrima/službama, drugim ustanovama socijalne zaštite i nevladinim organizacijama koje djeluju u ovoj oblasti na provođenju propisa, razvoju usluga socijalne zaštite, prevenciji i iznalaženju najboljih rješenja. Nastavljena je kontinuirana saradnja sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike, kao i saradnja sa drugim kantonalnim ministarstvima na provođenju mjera i aktivnosti koje su u zajedničkoj nadležnosti za unapređenje zaštite i podrške osobama u stanju socijalne potrebe i porodicama u riziku.

8.1. Preporuke za djelovanje

S obzirom na stanje u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, smatramo da je u narednom periodu potrebno:

- Osigurati potrebna budžetska sredstava za provođenje reformi u oblastima socijalne zaštite, te redovnu i kontinuiranu isplatu novčanih naknada, pomoći i drugih davanja;
- Razvijati intersektorski pristup pružanja podrške i zaštite pojedincima i porodicama u riziku ili stanju socijalne potrebe kako bi se postigla nihova bolju integraciju u društvenoj zajednici;
- Razvijati sistemska rješenja u pogledu zaštite porodica sa djecom i zaštite djece bez roditeljskog staranja sa ciljem osnaživanja porodice i povrataka djece u biološku porodicu ili smještaj u hraniteljsku porodicu;
- Uspostaviti sistemsku podršku mladima koji napuštaju sistem javne brige kroz odgovarajuću socijalnu inkluziju i osamostaljenja za život i rad;
- Razvijati intersektorske programe pronatalitetne politike na svim nivima i oblastima društvenog uređenja i djelovanja;
- Osigurati kontinuiranu intersektorsku saradnju i podršku procesu procjene, upućivanja i podrške djeci sa teškoćama u razvoju radi bolje procjene preostalih potencijala, sposobnosti i unapređenja socijalne inkluzije djece;
- Uspostaviti stabilan model sufinansiranja rada JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona od strane gradova/općina i Kantona;
- Podsticati lokalne zajednice na otvaranje dnevnih centara za osobe bez porodičnog staranja i osobe treće životne dobi, kao i uspostavu usluge savjetovališta za brak i porodicu pri centrima za socijalni rad;
- Kontinuirano učestvovati u reformskim procesima socijalne zaštite u Federaciji BiH i usklađivati propise na nivou Kantona;
- Održavati dobru saradnju sa institucijama i ustanova socijalne zaštite, zdravstva, obrazovanja i drugim sektorima, te organizacijama civilnog društva na svim nivoima;
- Unapređivati saradnju resornih ministarstava i svih centara/službi na pružanju podrške u razvoju i ažuriranju informacionog sistema i uspostavljenih registara;
- Podržavati jačanje kadrovskih i materijalno-tehničkih kapaciteta centara/službi;
- Unaprijediti materijalno-tehničke i kadrovske kapacitete Ministarstva;
- Podržavati i uspostaviti superviziju profesionalaca u oblasti socijalne zaštite;i
- Kontinuirano vršiti nadzor nad stručnim radom ustanova socijalne zaštite.

Zenica, maj 2025. godine

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice

MINISTAR

Antonio Šimunović